

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΤΕ
ΠΡΩΗΝ ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΜΕ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
GRAFFITI:ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ,ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ
ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ**

**ΚΟΛΙΟΥ ΣΟΦΙΑ (ΑΜ 15850)
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΘΩΜΙΔΗΣ(ΑΜ 15847)**

**ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΚΟΥΤΡΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**

ΑΝΤΙΡΡΙΟ, 2019

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Πιστοποιείται ότι η πτυχιακή εργασία με θέμα:

**«GRAFFITI:ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ,ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ
ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ**

»

των φοιτητών του Τμήματος ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΜΕ

ΚΟΛΙΟΥ ΣΟΦΙΑ

A.M.: 15850

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΘΩΜΙΔΗΣ

A.M.: 15847

παρουσιάστηκε δημόσια και εξετάστηκε στο Τμήμα ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΤΕ στις

19 / 4 /2019

**Ο ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ
ΚΟΥΤΡΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΑΜΠΑΚΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Ακόμα δηλώνω ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία και ότι θα αναλάβω πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχθεί ότι δεν μου ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1

ΑΜ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΚΟΛΙΟΥ ΣΟΦΙΑ

15850

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2

ΑΜ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΘΩΜΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

15847

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας μας, υπήρξε ένας αριθμός ανθρώπων που είχε καθοριστικό ρόλο. Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους writers που δημιούργησαν το graffiti ,αφιέρωσαν αρκετό χρόνο και μας έδωσαν την άδεια να τους βιντεοσκοπήσουμε.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε οικογένεια και φίλους για την συμπαράσταση και την ενθάρρυνση τους.

Θα θέλαμε να αφιερώσουμε την πτυχιακή μας εργασία στον Raw assault

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το graffiti είναι η αναγραφή κειμένου ή συνθημάτων, η ζωγραφική σε επιφάνειες που συνήθως βρίσκονται σε δημόσιους χώρους. Είναι η τέχνη του δρόμου που θέλει να ακουστεί και λειτουργεί ως τρόπος έκφρασης συναισθημάτων και πεποιθήσεων. Πολλοί τα βλέπουν ως μουτζούρες και άλλοι τα θαυμάζουν και τα αναγνωρίζουν ως έργα τέχνης. Με μελέτη βιβλιογραφιών, την βοήθεια του ίντερνετ και τη δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού θα γνωρίσουμε το graffiti και την εξέλιξη του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο της τη μελέτη του Graffiti, ως τρόπο έκφρασης και επικοινωνίας αντισυμβατική και αυθόρμητη για μερικούς, υποκουλτούρα και βανδαλισμός για άλλους .

Όλοι έχουμε συναντήσει graffiti, σε απίστευτα σημεία, από τοίχους και πεζοδρόμια, μέχρι λεωφορεία και τρένα.

Κάποια μας κεντρίζουν την προσοχή, άλλα μας επηρεάζουν υποσυνείδητα και ορισμένα μας αφήνουν αδιάφορους στη φούρια της πόλης.

Προσπαθήσαμε μέσω αυτής της εργασίας να αποσαφηνίσουμε την έννοια του graffiti στην σημερινή κοινωνία, πώς επηρεάζει και επηρεάζεται από αυτήν, και πώς μπορεί να οριστεί ως μια μορφή τέχνης μέσω του συνόλου, από τις τεχνικές και τα θέματα μέχρι την κουλτούρα και τις σύγχρονες τάσεις που βρίσκονται πάντοτε γύρω μας και μας προσπερνάνε στην καθημερινή ζωή μας, άλλοτε ορατά και άλλοτε όχι.

Πέρα όμως από την θεωρία και την έρευνα, η παρούσα εργασία περιλαμβάνει και πρακτικό μέρος δημιουργίας ενός οπτικοακουστικού υλικού, που αποτελείται από ένα φωτογραφικό album και μια παραγωγή βίντεο. Στο 5^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά τα βήματα της δημιουργίας.

ABSTRACT

This operation is the study of graffiti, as a way of expression and communication spontaneous and unconventional for some subculture vandalism for others.

We've all come across graffiti to incredible places, walls and sidewalks, to buses and trains.

Some excite our attention, others affect us subconsciously and some leave us indifferent in the sight of view.

Though this project we try to clarify the meaning of graffiti in today's society, how the interact to each other and how can be defined as a form of art.

Through all the techniques and topics to the culture and the trends, which they are always around us and overtake us in our everyday life, conspicuously or not.

Apart from theory and the investigation this project includes the practical part of creations, audiovisual material, which composed of a photo album and a video production.

In the fifth chapter the steps of creation represented in detail.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Graffiti, writer, tag, stencil.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iv
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	v
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	vi
ABSTRACT	vi
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	vi
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	xi
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ GRAFFITI	12
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ GRAFFITI.....	12
1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ GRAFFITI.....	12
1.3 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ GRAFFITI ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	13
1.4 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ GRAFFITI ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	18
2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ GRAFFITI ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	20
2.1 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ GRAFFITI.....	20
2.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ GRAFFITI.....	22
2.3 ΤΟ GRAFFITI ΩΣ ΜΟΡΦΗ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.....	28
2.4 GRAFFITI ΚΑΙ STREET ART.....	30
2.5 ΒΑΣΙΚΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	33
2.6 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΧΩΡΟΙ.....	49
3 ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ GRAFFITI	51
3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.....	51
3.2 GRAFFITI ΤΕΧΝΗ Ή ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΣ.....	52
3.3 ΤΟΙΧΟΣ ΤΟΥ ΒΕΡΛΙΝΙΟΥ-GRAFFITI.....	53
3.4 ΤΟ GRAFFITI ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ.....	55
4 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ GRAFFITI ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ	57
4.1 ΟΙ ΠΙΟ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ GRAFFITI.....	57
4.1.1 STYLE WARS-DOCUMENTARY.....	58
4.1.2 BASQUIAT GRAFFITI.....	59
4.1.3 POP UP ΜΑΓΑΖΙ ΣΤΟ ΜΑΝΧΑΤΑΝ.....	60
4.2 ΤΟ GRAFFITI Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ.....	62
4.3 ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ.....	66
5 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	68
5.1.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ.....	68
5.1.3 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ.....	70
5.1.4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ & ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ TIMELAPSE.....	74

5.2 ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ.....	75
5.2.1 ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ADOBE INDESIGN	76
5.2.2 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΛΜΠΟΥΜ	77
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	82
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	83
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
Ελληνική βιβλιογραφία.....	84
Ξένη & μεταφρασμένη βιβλιογραφία	84

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1	Γραφές στο σπήλαιο Chauvet.....	12
Εικόνα 2	Γραφές στο σπήλαιο Cueva de las manos	13
Εικόνα 3	Γραφές στο σπήλαιο Nierji.....	13
Εικόνα 4	Ο writer Cornbread.....	14
Εικόνα 5	Graffiti από τη συμμορία Los Cholos	14
Εικόνα 6	Bronx, New York 1970	15
Εικόνα 7	Άρθρο New York Times	15
Εικόνα 8	Tags δεκαετία 1970 New York	16
Εικόνα 9	Throw up δεκαετία 1970 New York.....	16
Εικόνα 10	Piece στο σιδηροδρομικό σταθμό	17
Εικόνα 11	Συγκρότημα FFC.....	18
Εικόνα 12	Graffiti των Terror X Crew	18
Εικόνα 13	Συγκρότημα terror x crew	18
Εικόνα 14	Graffiti στο φεστιβάλ	19
Εικόνα 15	Κοινωνικά μηνύματα graffiti.....	20
Εικόνα 16	Graffiti με πολιτικό περιεχόμενο.....	21
Εικόνα 17.	Συμμοριακό graffiti	21
Εικόνα 18.	Hip-Hop graffiti.....	22
Εικόνα 19.	Ταγκιές σε τρένα της Νέας Υόρκης	23
Εικόνα 20.	Throw up σχέδιο.....	23
Εικόνα 21.	Piece σχέδιο.....	24
Εικόνα 22.	Wildstyle σχέδιο	24
Εικόνα 23.	Stencil σχέδιο	25
Εικόνα 24.	Cartoon σχέδιο.....	26
Εικόνα 25.	3D σχέδιο	26
Εικόνα 26.	Sharp σχέδιο	27
Εικόνα 27.	Blockbuster σχέδιο	27
Εικόνα 28.	Πολιτικό graffiti Αίγυπτος	28
Εικόνα 29.	Κοινωνικό graffiti Αίγυπτος.....	29
Εικόνα 30.	Κοινωνικό graffiti , Βαλτιμόρη	29
Εικόνα 31.	Poster art.....	30
Εικόνα 32.	Stencil	31
Εικόνα 33.	Sticker bombing	31
Εικόνα 34.	Installation.....	32
Εικόνα 35.	Graffiti στην περιοχή του Γκάζι.....	33
Εικόνα 36.	Graffiti Banksy	34
Εικόνα 37.	Reyes graffiti	34
Εικόνα 38.	Revok Graffiti.....	35
Εικόνα 39.	DAIM graffiti	36
Εικόνα 40.	Lady Pink graffiti	36
Εικόνα 41.	Saber graffiti.....	37
Εικόνα 42.	Dondi White graffiti	37
Εικόνα 43.	Blue graffiti	38
Εικόνα 44.	OS GEMEOS graffiti	39
Εικόνα 45.	Vhil graffiti.....	40
Εικόνα 46.	David Choe graffiti.....	40
Εικόνα 47.	Akut graffiti.....	41
Εικόνα 48.	Alaniz graffiti	41
Εικόνα 49.	Anthea graffiti	42
Εικόνα 50.	Roa graffiti.....	42

Εικόνα 51. Pez graffiti	43
Εικόνα 52. Nevercrew graffiti	44
Εικόνα 53. David Walker graffiti	44
Εικόνα 54. Rone graffiti	45
Εικόνα 55. INO graffiti.....	46
Εικόνα 56. Ath1281 graffiti.....	46
Εικόνα 57. Bill Gee graffiti	47
Εικόνα 58. Insane 51 graffiti	48
Εικόνα 59. Cacao Rocks graffiti	48
Εικόνα 60. Thisisopium graffiti.....	49
Εικόνα 61. Killah P. graffiti.....	50
Εικόνα 62. Αντιφασιστικό graffiti	50
Εικόνα 65. Καμπάνια κατά του graffiti	52
Εικόνα 66. Graffiti τοίχος του Βερολίνου	53
Εικόνα 67. The deadly kiss.....	54
Εικόνα 68. Der Mauerspringer	54
Εικόνα 63. Graffiti Πολυτεχνείο.....	55
Εικόνα 64. Καθαρισμός Πολυτεχνείου.....	56
Εικόνα 69. Κριτική των New York Times	58
Εικόνα 70. Basquait graffiti “SAMO IS DEAD”	59
Εικόνα 71. Basquiat graffiti “Untitled”	60
Εικόνα 72. Pop Shop	61
Εικόνα 73. Ταμπέλα Pop shop.....	61
Εικόνα 74. Old School Meeting Graffiti Festival	62
Εικόνα 75. Φεστιβάλ Art Basel Miami.....	63
Εικόνα 76. Φεστιβάλ Roskilde	63
Εικόνα 77. Φεστιβάλ UpFest.....	64
Εικόνα 78. Φεστιβάλ POW! WOW!.....	65
Εικόνα 79. Rise Above/ Life is beautiful Festival	65
Εικόνα 80. Graffiti μέσω του ASAF.....	66
Εικόνα 81. Graffiti στην Αθήνα μέσω του ASAF	66
Εικόνα 82. Έκθεση Art in the streets.....	67
Εικόνα 83. Έκθεση Art in the streets.....	67
Εικόνα 84. Περιβάλλον του Adobe Premiere.....	68
Εικόνα 85. Το workspace του Adobe Premiere.....	69
Εικόνα 86. Βασικό μενού του Adobe Premiere.....	69
Εικόνα 87. Εργαλείο speed/duration του Adobe Premiere.....	71
Εικόνα 88. Δημιουργία διαφορετικών παραθύρων στο Adobe Premiere.....	72
Εικόνα 89. Η λειτουργία του εφέ Ghosting στο Adobe Premiere	73
Εικόνα 90. Η λειτουργία του εφέ dip to black στο Adobe Premiere	73
Εικόνα 91. Επιλογή Nest στο Premier.....	75
Εικόνα 92. Γνωριμία με το περιβάλλον του Adobe InDesign	76
Εικόνα 93. Λειτουργία του εργαλείου crop στο Adobe Photoshop.....	78
Εικόνα 94. Βασικές ρυθμίσεις για την δημιουργία αρχείου	78
Εικόνα 95. Η δομή του φωτογραφικού άλμπουμ	79
Εικόνα 96. Η εξαγωγή του αρχείου σε interactive PDF	80
Εικόνα 97. Export to PDF print	81

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το graffiti χαρακτηρίζεται ως το κάθε σχέδιο ζωγραφικών παραστάσεων, αρχικών γραμμμάτων ή συνθημάτων και προέρχεται από τα αρχαία χρόνια με τις σπηλαιογραφίες και τις τοιχογραφίες.

Ο όρος στην σύγχρονη εποχή φαίνεται να έχει εξελιχθεί και να έχει αφομοιωθεί σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες μέσω της αστικής κουλτούρας.

Υπάρχει πληθώρα τεχνικών, άπειροι καλλιτέχνες και η θεματολογία του δεν έχει όρια, έτσι μπορεί να εστιάσει σε μεγάλη μερίδα ανθρώπων.

Είναι μια εξελισσόμενη μορφή τέχνης που συνεχώς βρίσκει τρόπους να εκπλήσσει και να προκαλεί εντυπώσεις.

Από την αρχική παραβατική μορφή του έχει εισχωρήσει στον εμπορικό κόσμο της τέχνης και της κοινωνίας.

Έτσι μέσα από την πτυχιακή μας εργασία θα προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε την ιστορία του, τις τεχνικές του και τις αρετές που έχει προσφέρει.

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ GRAFFITI

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ GRAFFITI

Ο όρος graffiti χαρακτηρίζεται «ως το κάθε σχέδιο (ζωγραφικών παραστάσεων, αρχικών γραμμάτων ή συνθημάτων) που ζωγραφίζεται με ψεκάστρα(σπρέι) κυρίως πάνω σε χτισμένες επιφάνειες, τοίχους ή πεζοδρόμια και αποτελεί συνήθως τρόπο έκφρασης ή διαμαρτυρίας»(Μπαμπινιώτης , 2004: 422).

Ετυμολογικά σύμφωνα με το λεξικό του Γιώργου Μπαμπινιώτη(2004), ο όρος «graffiti» είναι ο πληθυντικός της ιταλικής λέξης «graffito», είναι το ουσιαστικό του ρήματος «graffiare» , που σημαίνει χαράζω. Το «graffiare» προέρχεται από το λατινικό «graphium» του οποίου η προέλευση βρίσκεται στην αρχαία ελληνική λέξη «γραφείον», το οποίο κατά την αρχαιότητα υπήρξε όργανο γραφής.

Σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο Αβραμίδη η έρευνα του εστιάζει στο graffiti όπως αυτό ορίζεται από την Lisa Gottlieb ως « την αυτόκλητη παράνομη δραστηριότητα (επι)γραφής ονομάτων, εν είδη εικονικών ταυτοτήτων, με μη-αναπαραστατικό στυλ στο περίβλημα της πόλης, με στόχο τη διεκδίκηση φήμης και επικοινωνίας, εσωτερικής παραγωγής και κατανάλωσης από τους writers » (Αβραμίδης ,2011:41).

Η τοιχογραφία βασίζεται στην αναπαράσταση και το σύνθημα στην γλώσσα, το graffiti είναι μια μορφή έκφρασης που συνδυάζει και τα δύο.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ GRAFFITI

Κάποιες πηγές αναφέρουν ότι το graffiti προϋπήρχε από το 30.000 π.Χ με τις σπηλαιογραφίες, τις τοιχογραφίες της αρχαιότητας και στα κοινωνικό-πολιτικά μηνύματα τον 19^ο αιώνα.

Οι παλαιότερες που έχουν καταγραφεί είναι στο Chauvet της Γαλλίας (30.000 π.Χ) και στο σπήλαιο Nierja της Ισπανίας (43.000 π.Χ.) (MacErlean, 2012).¹

Εικόνα 1 Γραφές στο σπήλαιο Chauvet

¹ <https://www.historicmysteries.com/ancient-graffiti/>

Εικόνα 2 Γραφές στο σπήλαιο Cueva de las manos

Εικόνα 3 Γραφές στο σπήλαιο Nierzi

Βρέθηκαν ζωγραφισμένα χέρια στη σπηλιά «Cueva de las Manos» (Η σπηλιά των χεριών) στην Αργεντινή και συγκεκριμένα στην Σάντα Κρουζ που χρονολογείται από το 9.000 έως το 13.000 π.Χ

Ο Κυριάκος Ιωσηφίδης στην προσπάθειά του να ανιχνεύσει του graffiti μιλά για τα χαραγμένα ανάγλυφα πάνω σε πέτρα από τους Βαβυλώνιους και τους Ασσύριους² στον αρχαίο πολιτισμό της Πομπηίας.

1.3 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ GRAFFITI ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Στην σύγχρονη εποχή το graffiti αποτελεί μια από τις μορφές δημόσιας τέχνης που πρωτοεμφανίστηκε στις δεκαετίες 1960-1970, από την νεολαία ως τρόπος εξωτερίκευσης συναισθημάτων και απόψεων, βάφοντας σε τρένα, τοίχους και αυτοκίνητα τα ψευδώνυμα τους, όπου στην αρχή το αποκαλούσαν «hitting» ή «tagging».

² <http://2https://www.newscientist.com/article/mg21028093-900-bear-dna-is-clue-to-age-of-chauvet-cave-art/>

Η γενέτειρα του graffiti είναι η Φιλαδέλφεια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, όπου εμφανίστηκαν οι πρώτοι writers* όπως ο Darryl McCray γνωστός με ψευδώνυμο Cornbread που ήταν ερωτευμένος με τη συμμαθήτριά του Cynthia και θέλοντας να της τραβήξει την προσοχή έγραφε «Cornbread Loves Cynthia» σε όλη την βόρεια Φιλαδέλφεια.

Εικόνα 4 Ο writer Cornbread

Γνωστοί «writers» της εποχής ήταν η Λατινοαμερικάνικη συμμορία Los Cholos που χρησιμοποίησαν μια μοναδική τυπογραφική γλώσσα με ασπρόμαυρη καλλιγραφικά γράμματα για να διαχωρίσουν την περιοχή τους από τις άλλες συμμορίες, ο Hobo πάνω στα βαγόνια των τρένων και ο νεαρός από το Πουέρτο Ρίκο με το ψευδώνυμο Julio 204.³

Εικόνα 5 Graffiti από τη συμμορία Los Cholos

³ Όταν το σύγχρονο graffiti κάνει την εμφάνισή του, οι δραστηριοποιούντες το αποκαλούν «writing», απ' όπου προέρχεται και ο αυτοπροσδιορισμός τους ως «writers».

Εν όψη του ψυχρού πολέμου στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής επικρατούν άθλιες συνθήκες διαβίωσης και χρόνια ζητήματα πολυεθνικότητας και ρατσισμού.

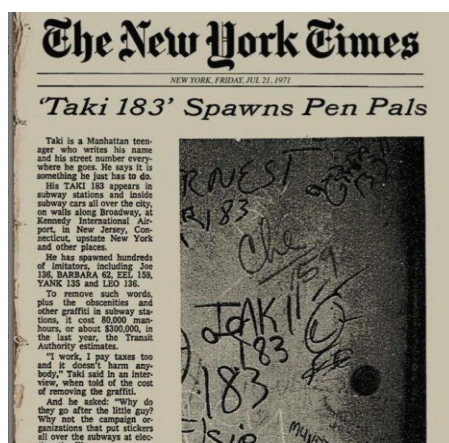
Η παρακμή που αντιμετώπιζε η Νέα Υόρκη εκείνη την εποχή, όπως η κατάρρευση των υποδομών, τα μέτρα λιτότητας επηρέασε περισσότερο τις ευπαθείς ομάδες των μεταναστών τους Αφροαμερικάνους και τους Πορτορικανούς κατοίκους του Βρονχ, δημιουργώντας συμμορίες για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες της εποχής.

Οπότε σε αυτό το κλίμα αβεβαιότητας και παρακμής οι παράνομες δραστηριότητες άνθησαν, έτσι και graffiti αναπτύχθηκε στις γειτονιές, όπου ο κάθε writer προσπαθούσε να ξεφύγει, να εκφραστεί να αποκτήσει φήμη και να γίνει κάτι άλλο από αυτό που τον καταδίκασαν να γίνει.

Εικόνα 6 Bronx, New York 1970

Η μεγάλη αναγνώριση του graffiti ήρθε στις 21 Ιουλίου του 1971, η εφημερίδα New York Times τοποθετεί στο εξώφυλλο της τον writer TAKI 183, έναν νεαρό Έλληνα μετανάστη που έγραφε το όνομα Τάκης που ήταν το ψευδώνυμο για το όνομα

Εικόνα 7 Άρθρο New York Times

Δημήτρης και το 183 ο αριθμός του δρόμου που έμενε σε όλη την πόλη, σε αυτοκίνητα και υπόγειους σιδηρόδρομους ,σε όλο το Broadway και στο αεροδρόμιο Kennedy.

Ο TAKI 183 παίρνει όλη τη δόξα και το σεβασμό και αναφέρεται ως «king»,πατέρας του graffiti και ο πιο αναγνωρισμένος writer,παρόλο που ο TAKI αναφέρει σε μία συνέντευξη στους New York Times ότι πριν από αυτόν υπήρχαν και άλλοι όπως ο Julio204.⁴

Το graffiti από την στιγμή εκείνη αρχίζει να εξελίσσεται, πληθώρα από writers βγαίνουν στους δρόμους και γράφουν το όνομα τους ή της ομάδας τους (crew) σε ολόκληρη τη πόλη γνωστό ως και tag(υπογραφή).

Σκοπός τους ήταν η προσωπική τους δόξα ή της ομάδας τους, δηλώνοντας την παρουσία τους σε ανταγωνισμό με τους άλλους writers πατώντας ο ένας πάνω στην υπογραφή του άλλου.

Εικόνα 8 Tags δεκαετία 1970 New York

Το tag αντικαθίσταται από τα throw up που είναι η πιο εξελιγμένη υπογραφή των writers, δίχρωμα και γρήγορα εκτελεσμένα κομμάτια, που και τα δύο χαρακτηρίζονταν ως bombing και είχαν σκοπό την άμεση φήμη των writers.

Εικόνα 9 Throw up δεκαετία 1970 New York

⁴ Ο αριθμός 204 δήλωνε τον αριθμό του δρόμου που έμενε (204th street).

Τα επόμενα χρόνια το graffiti γίνεται πιο περίτεχνο διαφορετικά στυλ, χρώματα και περισσότερο προσωπικό στυλ διαμορφώνοντας τον κάθε writer που έπρεπε να ξεχωρίσει. Ο μαρκαδόρος αντικαθίσταται με σπρέι διαφόρων χρωμάτων.

Πέρα από την χρωματιστή υπογραφή των writers εμφανίστηκαν και καρτουνίστικα σχέδια που ονομάστηκαν «pieces» και έδειχναν την δεξιοτεχνία κάθε καλλιτέχνη που ήθελε απεγνωσμένα να ξεχωρίσει από τη μάζα.

Εικόνα 10 Piece στο σιδηροδρομικό σταθμό

Στα επόμενα χρόνια που ακολούθησαν ο υπόγειος σιδηρόδρομος έγινε ο τόπος που βρισκόντουσαν όλοι οι writers. Το 1972 ο Δήμαρχος John Lindsay άρχισε πόλεμο εναντίων των writers και περιόρισε τις πωλήσεις των σπρέι.

Η πολιτεία κατάφερε να επηρεάσει την κοινή γνώμη ενάντια των writers ,τους χαρακτήριζε εγκληματίες που δεν σέβονται και δεν έχουν κανένα ηθικό φραγμό και όλα αυτά σε καιρούς οικονομικής κρίσης και κατάρρευση της κοινωνίας.

Ο υπόγειος σιδηρόδρομος είχε graffiti σε όλο το μήκος του, το 1976 η πολιτεία αποφασίζει να ξοδέψει τεράστια ποσά στο βάψιμο του υπόγειου σιδηροδρομικού σταθμού συνεχίζοντας την αντεπίθεση προς τους writers

.Η χρεωκοπία δεν άργησε να έρθει και η επίθεση ενάντια των writers σταμάτησε για λίγο, αφήνοντας τους το περιθώριο να γεμίσουν το σιδηροδρομικό σταθμό με έργα ξανά από την αρχή.

Εντούτοις των δυσκολιών που υπέστη το graffiti το 1980 κατάφερε να εισχωρήσει στην Ευρώπη, φθάνοντας στις αρχές του 1990 στην Ελλάδα.

1.4 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ GRAFFITI ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εμφάνιση της hip hop μουσική το 1987 με το πρώτο hip hop συγκρότημα τους FFC και λίγο αργότερα το 1993 με το συγκρότημα TERROR X CREW σηματοδοτεί την αρχή του graffiti στην Ελλάδα. Οι Terror X Crew ήταν ένα hip hop συγκρότημα που παράλληλα έβαφαν⁵ και μέσα από αυτούς διαδόθηκε η τέχνη του graffiti.

Εικόνα 11 Συγκρότημα FFC

Εικόνα 13 Συγκρότημα terror x crew

Εικόνα 12 Graffiti των Terror X Crew

Το κίνημα των TCX, εστίαζε κυρίως σε περιοχές των βορείων προαστείων όπως Ηράκλειο, Νέα Ιωνία, Μαρούσι και συμπεριλάμβανε με τις μόδες του hip hop το skate και το bmx.

Στις συναυλίες των TCX γκραφιτάδες από τα προάστεια έφθαναν στα Εξάρχεια βάφοντας τα πάντα στη διαδρομή. Το μόνιμο tag ήτα αυτό των TCX, της αγαπημένης τους μπάντας και η ενδυμασία τους πλέον είχε πάρει επιρροές από το γκέτο της Νέα Υόρκης με φαρδιά καπέλα και ρούχα .

⁵ Τραγούδι των Terror x crew-ο Έλληνας που έχεις συνηθίσει(1996): Γιατι είμαι fifty-fifty, ραπ και γκραφιτι, mc και bomber μέσα στην ομίχλη...»

Η τέχνη του graffiti εξαπλώνεται στην Ελλάδα και πληθώρα writers εμφανίζονται στις πόλεις της Αθήνας και Θεσσαλονίκης κατακλύζοντας τες με σχέδια, όπως τα πρώτα βαγόνια του ΟΣΕ. Σε αντίθεση με την Αμερική το graffiti δεν αποτελεί μόνο έκφραση του περιθωρίου, τα σπρέι είναι αρκετά ακριβά, οπότε οι writers ανήκουν στην αστική και μεγαλοαστική τάξη.

Ο παραβατικός χαρακτήρας του graffiti, όπως και στην Αμερική, τους έφερνε σε συνεχή αντιπαράθεση με την αστυνομία και διάφορα μικροαστικά κομμάτια της κοινωνίας, δίνοντας στο ελληνικό graffiti αντί-αστυνομικό χαρακτήρα.

«Καθοριστικό ρόλο επίσης, για την ανάπτυξη της τέχνης του δρόμου, είχε η εμφάνιση του Ελληνο-ολλανδού Bez το 93' στην Αθήνα ο οποίος ψάχνοντας τον κόσμο που ασχολείται με την Graffiti σκηνή έκανε αφισοκόλληση σε διάφορα σημεία της πόλης με το μήνυμα "Bez is searching for graffiti-artists". Έτσι το 94' οργανώθηκε ομάδα με όσα άτομα μαζεύτηκαν υπό την σκεπή της μουσικής μπάντας TXC.»⁶

Το 1997-98 ο Κυριάκος Ιωσηφίδης με το βιβλίο «Χρώμα της Πόλης» βοηθάει στην εξάπλωση του graffiti και δημιουργεί μια νέα προοπτική, σημειώνει μεγάλη εκδοτική επιτυχία και προκαλεί μεγάλη αίσθηση στο κύκλο των writers, ιδίως στην επαρχία που δεν υπήρχε άμεση οπτική πρόσβαση.

Τα φεστιβάλ εμφανίζονται και το graffiti παίρνει μια νέα μορφή, το πρώτο φεστιβάλ ήταν το Σεπτέμβρη του 1998. Το συγκεκριμένο φεστιβάλ ήταν χορηγούμενο από την ελληνοαμερικάνικη ένωση και είχε άδεια από το δήμο Αθηναίων , παρόλο τις επιφυλάξεις των writer αποτέλεσε ένα από τα πιο σημαντικά σημεία συνάντησης και γνωριμίας των writer.

Πρωτοπόρα crew στην Ελλάδα που θα έπρεπε να αναφερθούν είναι οι FSP, PALADIN, DEE71, LIFO, FIX, OFK, HIT,FSB,HEROES,SGB,WOOZY.

Εικόνα 14 Graffiti στο φεστιβάλ

⁶ Διπλωματική εργασία :Σχεδίαση υπηρεσίας υποστήριξη της κουλτούρας της τέχνης του δρόμου, Τσεσμετζόγλου Ολγα σελ.53

2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ GRAFFITI ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ GRAFFITI

Το γκράφιτι είναι χαρακτηριστικό όλων των μεγάλων πόλεων και αναπόσπαστο κομμάτι του αστικού τοπίου, είναι συνδεδεμένο με την κουλτούρα του δρόμου και έχει εφήμερο χαρακτήρα. Η δημόσια έκθεση και η άμεση επικοινωνία του με το κοινό το αφήνει εκτεθειμένο σε κάθε είδους κριτική θετική ή αρνητική και αυτό το γνώρισμα είναι που το καθιστά τόσο αληθινό και ανατρεπτικό. Το περιεχόμενο του είναι μοναδικό και πρωτότυπο, ο κάθε καλλιτέχνης εκφράζει και αναπαριστά αυτό που έχει στο μυαλό του χωρίς καμία επιφυλακτικότητα. Ο παραβατικός του χαρακτήρας εφόσον δεν γίνεται σε προσυμφωνημένο πλαίσιο και η ανωνυμία του καλλιτέχνη είναι πολλές φορές και αυτό που κεντρίζει το ενδιαφέρον των writers, καθώς τους παρέχει την δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα.

Εικόνα 15 Κοινωνικά μηνύματα graffiti

Σύμφωνα με την Susan Phillips(1999) «κάθε δημόσια γραφή δεν είναι graffiti», θέλοντας να αποσαφηνίσει την συγκεκριμένη άποψη, αναγνωρίζει δύο βασικές κατηγορίες το λαϊκό-κοινό (popular) graffiti και το κοινοτικό (community-based) graffiti, που διαφέρουν τόσο στο περιεχόμενο όσο και στο προτεινόμενο κοινό.

Το “λαϊκό-κοινό graffiti”, δηλαδή το graffiti του καθημερινού ανθρώπου, ορίζεται από την Phillips ως τα καθημερινά πράγματα: τα σπριτόζικα σχόλια, τα φαλλικά σύμβολα, τα αστεία, οι δηλώσεις αγάπης ή μίσους.

Η δεύτερη κατηγορία είναι ο κοινοτικό graffiti, το οποίο παράγεται από και για κοινότητες ατόμων που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα. Σε αυτό εντοπίζει τρεις υποκατηγορίες: το πολιτικό (political), το συμμοριακό (gang), και το hip-hop graffiti.⁷

⁷ Διπλωματική εργασία Graffiti υποκουλτούρα η σημασία του χώρου στο δρόμο προς τη φήμη Κωνσταντίνος Αβραμίδης σελ 31-32

Το πολιτικό graffiti εκφράζει ελεύθερα πολιτικές απόψεις:

Εικόνα 16 Graffiti με πολιτικό περιεχόμενο

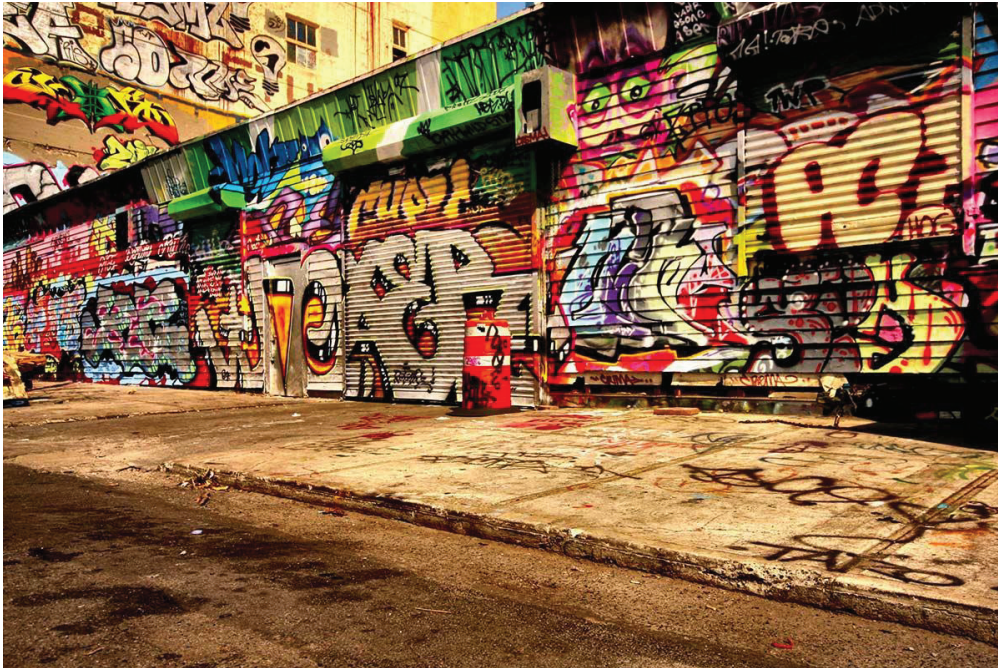
Το συμμοριακό graffiti δημιουργείται από μέλη συμμοριών με σκοπό να σημαδέψουν την περιοχή. Είναι κωδικοποιημένη και συμβολική γραφή με στόχο την οριοθέτηση των περιοχών.

Εικόνα 17. Συμμοριακό graffiti

Το hip-hop graffiti το συγκεκριμένο είδος είναι περίτεχνη γραφή εικονικών ταυτοτήτων, αποτελεί την κύρια απασχόληση των writers και γίνεται με σκοπό την επέκταση της φήμης.

Χωρίζεται σε τρεις υποκατηγορίες γραφής: το tagging, το bombing (throwups) και το piecing, που είναι συντομογραφία του masterpiece.

Εικόνα 18. Hip-Hop graffiti

2.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ GRAFFITI

Υπάρχουν πληθώρα ειδών graffiti, από τα πιο απλά ως τα πιο περίτεχνα κομμάτια που το κάθε ένα αντιπροσωπεύει τον καλλιτέχνη που τα σκέφτεται, τα αισθάνεται και τα υλοποιεί.

Τα είδη του graffiti που έχουν αναδειχθεί είναι :

- tag: Tag ή υπογραφή του writer είναι το πιο συνηθισμένο στυλ. Από τις πιο απλές υπογραφές μέχρι τις πιο περίτεχνες και ακατανόητες. Πέρα από σπρέι χρησιμοποιείται και μαρκαδόρος. Ήταν το πρώτο είδος του graffiti, κατέκλυζε ολόκληρες πόλεις στην Αμερική και στην Ευρώπη. Κάθε γκραφίτας υπογράφοντας στον τοίχο προσπαθούσε να αποκτήσει φήμη και να οικειοποιηθεί για λίγο τον τοίχο αυτό.

Εικόνα 19. Ταγκιές σε τρένα της Νέας Υόρκης

- Το throw up: Η επόμενη φάση ήταν το throw up ένα γρήγορο, εκτελεσμένο, κομμάτι συνήθως η υπογραφή του writer συνήθως δίχρωμη ή τρίχρωμη. Συνήθως αποτελείται από περίγραμμα και γέμισμα και χρησιμοποιείται από τους writers που επιθυμούν να έχουν ένα μεγάλο αριθμό υπογραφών. Το throw up αναφέρεται και ως bombing.

Εικόνα 20. Throw up σχέδιο

- Το piece: Ο όρος προέρχεται από το masterpiece, αναφέρεται σε ένα νόμιμο κομμάτι graffiti. Μια λεπτομερή δουλειά με αυξημένη δυσκολία τεχνικής, στυλ των γραμμάτων και τη σύνθεση των χρωμάτων. Είναι μια χρονοβόρα διαδικασία με υψηλή αισθητική. Αρχικά δημιουργείται το περίγραμμα και ειδικές λεπτομέρειες που βοηθούν τους writers να το αποτυπώσουν σε μεγάλη επιφάνεια και μετά γίνεται το γέμισμα.

Στο piece μπορεί να ενσωματωθούν 3-D επιδράσεις βέλη, διαβαθμίσεις στο χρώμα και διάφορα άλλα εφέ. Σκοπός πλέον δεν είναι μόνο να δηλωθεί η παρουσία του writer αλλά να δοθεί έμφαση και στην καλλιτεχνική αξία του έργου.

Εικόνα 21. Piece σχέδιο

- Το wildstyle: Στυλ graffiti γραφής με ηθελημένα δυσανάγνωστα και περίπλοκα γράμματα. Λόγω της πολυπλοκότητας τους είναι ιδιαίτερα δύσκολα να αναγνωστούν από το κόσμο που δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνική. Συνήθως το wildstyle ενσωματώνει την επικάλυψη γραμμάτων και σχημάτων και διαφόρων διακοσμητικών στοιχείων. Μέσω του wildstyle ο writer μπορεί να επιδείξει στυλ και πρωτοτυπία αφού θεωρείται από τις μεγαλύτερες καλλιτεχνικές και περίπλοκες προκλήσεις στο κόσμο του graffiti.

Εικόνα 22. Wildstyle σχέδιο

- Το stencil: Το στένσιλ, στα ελληνικά διάτρητο επειδή φτιάχνεται από ένα διάτρητο πρότυπο, συνήθως από χαρτόνι ή άλλα υλικά που διαπερνούνται δύσκολα από χρώμα, χρησιμοποιείται για να δημιουργηθούν συγκεκριμένα σχέδια graffiti(γράμματα, σύμβολα, μορφές, ή σχέδια) κάθε φορά που χρησιμοποιείται (μπορεί να χρησιμοποιηθεί πάνω από μια φορά έχοντας το ίδιο αποτέλεσμα). Στο χαρτόνι σχεδιάζεται ένα σχέδιο σαν πατρόν και με το ψαλίδι κόβονται τα σημεία του που θα βαφτούν μετά, με τη βοήθεια του σπρέι και θα αποτυπωθούν στον τοίχο.

Εικόνα 23. Stencil σχέδιο

- Cartoon: Τα καρτούν ορίζονται από graffiti με χαρακτήρες από κινούμενα σχέδια, υπερήρωες από κόμικς και σουρεαλιστικά μοτίβα. Το στυλ συνδυάζει μοτίβα και μορφές που προέρχονται από τη λαϊκή κουλτούρα είτε από χαρακτήρες που δημιουργούσαν οι writers.

Εικόνα 24. Cartoon σχέδιο

- 3D graffiti: Τα τρισδιάστατα graffiti όπως υποδηλώνει και το όνομα δημιουργούν την ψευδαίσθηση της τρίτης διάστασης. Τα 3D graffiti εκτός από τοίχους είναι αρκετά δημοφιλή σε δρόμους και πεζοδρόμια, τοπία και ρωγμές με αστικό χαρακτήρα, σχήματα και άλλες μορφές που φαίνονται να εμφανίζονται από το πουθενά.

Εικόνα 25. 3D σχέδιο

- Sharp: Γράμματα και αφηρημένα στοιχεία σε έντονο στυλ με κομμένες άκρες, ψεκάζονται ή ζωγραφίζονται σε πολύ απότομες και γωνιώδης μορφές.

Σε πολλά είδη του graffiti συναντάμε τέτοιες μορφές όπως το wildstyle, αλλά το συγκεκριμένο στυλ δεν έχει όρια, αραίωση, τέντωμα που συχνά καθιστά τα έργα να εμφανίζονται επιθετικά, βίαια και αρκετά δυναμικά.

Εικόνα 26. Sharp σχέδιο

- Blockbuster: Χοντροκομμένα γράμματα με μεγάλα κενά που χρησιμοποιούνται σε μεγάλα graffiti ή τοιχογραφίες σε σύντομο χρονικό διάστημα. Το συναντάμε σε δύο είδη, το πρώτο είναι το block graffiti που γίνεται με τη χρήση μεγάλων ορθογώνιων και τετράγωνων γραμμάτων και το wholecar που χρησιμοποιείται για το βάψιμο ολόκληρων τρένων από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω

Εικόνα 27. Blockbuster σχέδιο

2.3 ΤΟ GRAFFITI ΩΣ ΜΟΡΦΗ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Το graffiti είναι μια μορφή ελεύθερης προσωπικής έκφρασης και επικοινωνίας, είναι ένα δημιουργικό μέσο για τους writer να εκφράσουν συναισθήματα δημόσια και να αντιδράσουν. Πολλοί writers εκφράζουν πεποιθήσεις και ιδέες, «Πρόκειται για μια άτυπη μορφή αντίστασης και αμφισβήτησης της κυρίαρχης λογικής και εικόνας οργάνωσης της κοινωνίας και της οικονομίας»⁸

Τα μηνύματα που περνάνε μέσω του graffiti είναι αντισυμβατικά, αναπαράγουν κοινωνικά στερεότυπα και μάχονται κατά ρατσιστικών και σεξιστικών αντιλήψεων. Άλλες φορές είναι characters(σχέδια), άλλες letters(γράμματα) ή και τα δύο μαζί. Σχέδια πρωτότυπα, δημιουργικά με καυστικά σχόλια που προβληματίζουν, ευαισθητοποιούν και κινητοποιούν στη πιο ωμή και αληθινή μορφή τους.

Εικόνα 28. Πολιτικό graffiti Αίγυπτος

⁸ Πηγή: <http://www.haniotika-nea.gr/gkrafiti-i-techni-tis-amfisvitisis/>

Εικόνα 29. Κοινωνικό graffiti Αίγυπτος

Εικόνα 30. Κοινωνικό graffiti , Βαλτιμόρη

«Μέσω του graffiti δημιουργείται ένας ανοιχτός, δημόσιος διάλογος μεταξύ του πολίτη και του δημόσιου αστικού χώρου ως έναν συνδεδετικό κρίκο της διάδρασης πόλης και ατόμου.»⁹

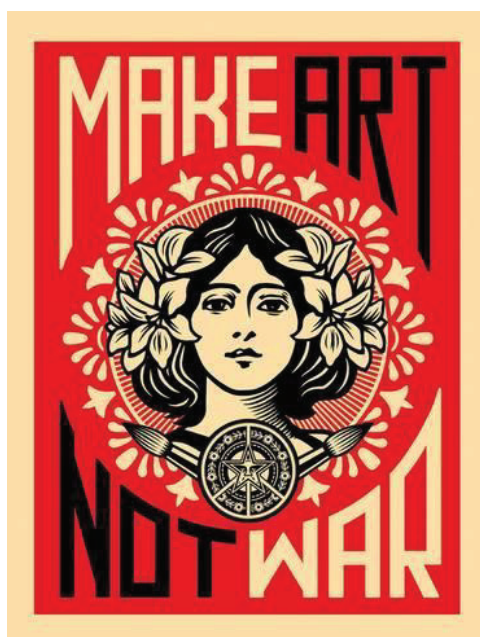
Το graffiti είναι μια πρωτότυπη καλλιτεχνική μορφή που δεν αποζητάει την εύνοια του κοινού, αντιθέτως είναι μια μορφή αντίστασης, θίγοντας υπαρκτά κοινωνικό-πολιτικά μηνύματα χωρίς την παρέμβαση και διαστρέβλωση των ΜΜΕ και των αρχών.

Ο κάθε writer οραματίζεται και αποτυπώνει τις εικόνες, τους προβληματισμούς, τις ιδέες του στον τοίχο.

2.4 GRAFFITI ΚΑΙ STREET ART

Το graffiti αναμφίβολα ανήκει στην street art σκηνή και είναι η πιο διαδεδομένη μορφή της παγκοσμίως.

Το street art είναι κάθε καλλιτεχνική μορφή που αναπτύσσεται σε δημόσιους χώρους όπως σε τοίχους δρόμους, κτίρια περιλαμβάνοντας διάφορες μορφές τεχνικών όπως τα wheat pasting(ισχυρό μείγμα από αλεύρι και νερό που λειτουργεί ως κόλλα για αφισοκόλληση σε τοίχους), sticker bombing(αυτοκόλλητα), stencil graffiti, poster art(χειροποίητα τυπωμένα γραφικά σε λεπτό χαρτί), οι υπαίθριες προβολές και εγκαταστάσεις, η χρήση μικτών τεχνικών, η παραποίηση οδικών σημάτων.

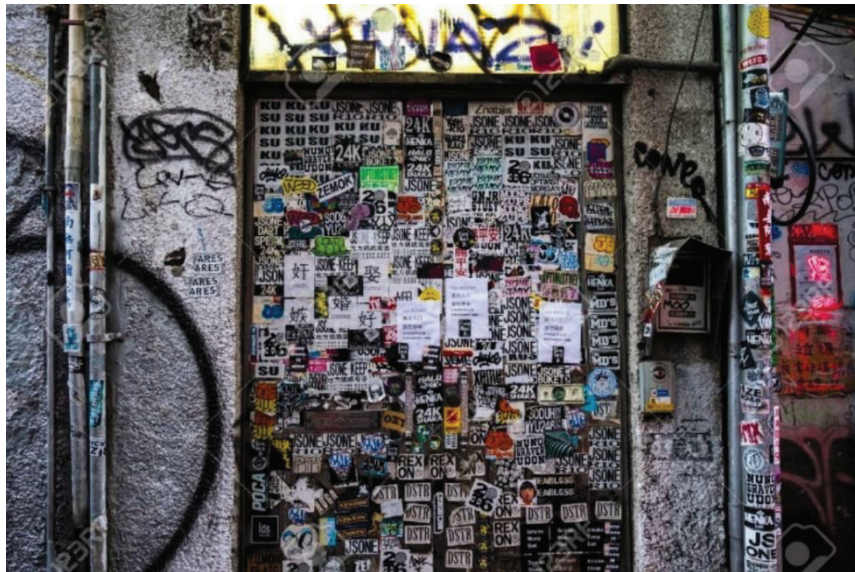

Εικόνα 31. Poster art

⁹ <https://www.citybranding.gr/2017/09/street-art-graffiti.html>

Εικόνα 32. Stencil

Εικόνα 33. Sticker bombing

Εικόνα 34. Installation

Η street art δίνει κίνητρο στους καλλιτέχνες την έκθεση τους σε ευρύτερο κοινό μέσω της δημόσιας έκθεσης σε αντίθεση με τις γκαλερί, καθώς και τον ανεκμετάλλευτο αστικό χώρο για προσωπική καλλιτεχνική έκφραση.

Η street art είναι η συνέχεια και η εξέλιξη του hip hop graffiti με αποτέλεσμα πολλές φορές να συναντάμε τον όρο “post graffiti”.

Η βασικότερη θεματική της street art είναι η επανάκτηση του δημόσιου χώρου και η καταπολέμηση της ιδιωτικοποίησης του από τις διαφημίσεις .

Η street art συνδυάζει φαινομενικά άσχετα συνθήματα και εικόνες, με τα χρόνια έχουμε δει τους street art καλλιτέχνες να αλλάζουν και να αλλοιώνουν τις αρχικές διαφημίσεις.

Παρόλο που το graffiti ανήκει στην street art σκηνή υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους, η κύρια ειδοποιός διαφορά είναι η παραβατικότητα του graffiti και η νομιμότητα της street art όπου συνήθως δημιουργούν κατά παραγγελία.

Από τις κύριες διαφορές τους είναι η πρόθεση του καλλιτέχνη. Οι graffiti artist δεν ενδιαφέρονται για την κατανόηση των έργων τους από το ευρύ κοινό, ασχολούνται πρωτίστως με τους άλλους writers, καθώς τα graffiti λειτουργούν ως μια εσωτερική γλώσσα ανάμεσα τους που προσπαθούν να αποκωδικοποιήσουν.

Από την άλλη μεριά οι street artist λειτουργούν σαν τους παραδοσιακούς καλλιτέχνες δημιουργώντας κάτι όμορφο στο ευρύτερο κοινό.

Η street art συνδυάζει φαινομενικά άσχετα συνθήματα και εικόνες, με τα χρόνια έχουμε δει τους street art καλλιτέχνες να αλλάζουν τις αρχικές διαφημίσεις, όπως έκανε ο Kaws το 1995 που άλλαξε την υπάρχουσα εμπορική διαφήμιση της calvin klein.

Ακόμα μία διαφορά είναι ότι οι street artists δημιουργούν υπό το φως της ημέρας σε αντίθεση με τους graffiti artists που συνήθως προτιμάνε τις βραδινές ώρες λόγω παρανομίας.

Τέλος η έκθεση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι επιλογή των street artist καθώς οι graffiti artist προτιμούν να διατηρούν την ανωνυμία τους.

Εν κατακλείδι το graffiti ανήκει στην street art κουλτούρα με τη διαφορά, ότι η κοινωνία αναγνωρίζει ως τέχνη την street art λόγω νομιμότητας και άδειας. Ένα τρανταχτό παράδειγμα στην ελληνική κοινωνία είναι τα graffiti στο Γκάζι-Τεχνόπολης που αποκαλούνται street art λόγω άδειας¹⁰

Εικόνα 35. Graffiti στην περιοχή του Γκάζι

2.5 ΒΑΣΙΚΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι άνθρωποι που εκπροσώπησαν και εκπροσωπούν το graffiti και την street art σκηνή είναι αμέτρητοι και έχουν προσφέρει στον κόσμο πληθώρα εκθεμάτων.

Graffiti με μοναδικά σχέδια, χαρακτήρα και τεχνική που εκφράζουν συναισθήματα και κινητοποιούν, που σου κόβουν την ανάσα και σε παρασύρουν στην ζωνρή φαντασία των writers. Graffiti καλλιτέχνες που έχουν αναδειχθεί με τη πάροδο του χρόνου είναι:

- **BANSKY:** Ο Banksy είναι γνωστός Βρετανός καλλιτέχνης του graffiti πρωτοπόρος της τεχνικής stencil. Τα έργα είναι σχολιάζουν κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα. Ο Banksy ξεκίνησε στη Bristol underground σκηνή που αποτελούσε συνεργασίες μεταξύ καλλιτεχνών και μουσικών. Εκτός από graffiti καλλιτέχνης είναι πολιτικός ακτιβιστής και σκηνοθέτης ταινιών με την πρώτο του ντοκιμαντέρ «Exit through the gift shop». Ο Banksy έχει καταφέρει να κρατήσει την ανωνυμία του παρά τις προσπάθειες του τύπου, έχοντας καταφέρει την υπέρτατη προβολή και αναγνωρισιμότητα των έργων του.

¹⁰ http://2lyk-dramas.dra.sch.gr/electronic_magazine/december_papers/solaki_street_art.ht

Εικόνα 36. Graffiti Banksy

- REYES: Ο Victor Reyes είναι graffiti artist από το Μιλγουόκι της Αμερικής, που το 1991 μετακόμισε στο Σαν Φρανσίσκο και ανακάλυψε τη τέχνη του graffiti. Εμπνευσμένος από τις εικαστικές τέχνες και το graffiti ασχολείται με τα murals(τοιχογραφίες).Ο Reyes έχει εκθέσει τα έργα του στο Σαν Φρανσίσκο, Νέα Υόρκη, Λος Άντζελες, Ιαπωνία, Γερμανία.

Εικόνα 37. Reyes graffiti

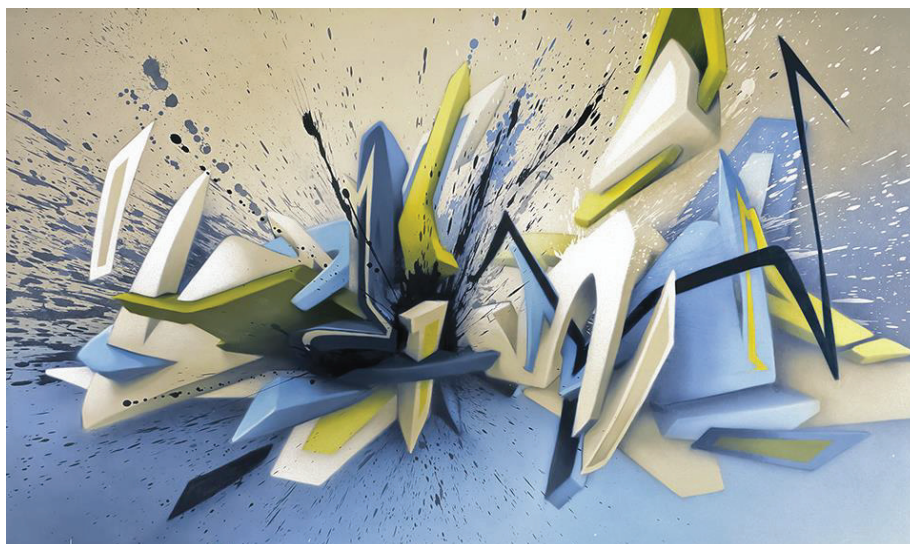
Revok: Ο Jason Williams με το καλλιτεχνικό όνομα Revok γεννημένος στην Καλιφόρνια δέχτηκε επιρροές από μουσική των 60ς και των 70ς, τα κόμικς και

το σκειτ, ανήκει στα graffiti crew(ομάδες) Seventh letter και Mad Society Kings (MSK). Από τα πρώτα χρόνια στο graffiti ως έφηβος άσκησε μεγάλη επιρροή, με τις πιο απλές τεχνικές όπως το tagging(υπογραφή) μέχρι τη δημιουργία πολύπλοκων έργων. Το 2009 και το 2011 συνελήφθη για graffiti με ποινή 180 φυλάκιση και πρόστιμο 320.000 δολαρίων και μετακόμισε στο Ντιτρόιτ όπου πέρα από το graffiti άρχισε να δημιουργεί μια σειρά από 2D και 3D κομμάτια που παρουσίασε στην πρώτη του έκθεση στο Λος Άντζελες.

Εικόνα 38. Revok Graffiti

- DAIM: Ο Mirko Reisser γερμανικής καταγωγής από το Αμβούργο ξεκίνησε το 1989 με το καλλιτεχνικό όνομα CAZA μέχρι και το 1992 που το άλλαξε σε DAIM. Ο DAIM είναι γνωστός για το 3D στυλ, σχέδια με σκιές που αναπαριστούν τις 3 διαστάσεις. Τα γεωμετρικά σχέδια και γράμματα αφηφούν την βαρύτητα και την καμπυλότητα και δημιουργούν μια νέα προοπτική στο graffiti. Έχει συνεργαστεί με πολλούς καλλιτέχνες από όλο το κόσμο και ένας από τους εμπνευστές του Urban Discipline exhibitions που θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες εκθέσεις graffiti.

Εικόνα 39. DAIM graffiti

-
-
- LADY PINK: Barbara Fabara γεννήθηκε το 1964 και άρχισε ν ασχολείται με το graffiti το 1974 στη Νέα Υόρκη. Έχει χαρακτηριστεί ως η πρώτη κυρία του graffiti καθώς ήταν από τις πρώτες γυναίκες που ασχολήθηκαν με το graffiti στους υπόγειους σιδηρόδρομους της Νέα Υόρκης που για εκείνη την εποχή θεωρούνταν σχεδόν ακατόρθωτο εφόσον το graffiti αποτελούνταν από άνδρες writers. Έχει αφιερώσει την καριέρα της στην εμφύχωση και την ανάδειξη των γυναικών μέσω του graffiti δημιουργώντας και το πρώτο crew(ομάδα) graffiti writers γυναικών το «Ladies of Arts(LOTA)» Τα έργα της εμφανίστηκαν σε πληθώρα εκθέσεων και μουσείων με θέματα φαντασίας, πνευματικότητας της νοτιοαμερικάνικης κληρονομιάς της, την εγχώρια εικονογραφία και τη μορφή της γυναίκας.

Εικόνα 40. Lady Pink graffiti

- **SABER:** Ο Ryan Weston Shook είναι Αμερικάνος graffiti καλλιτέχνης και ζωγράφος στο Λος Άτζελες είναι γνωστός για το τεράστιο κομμάτι που έκανε στο 1997 ίσα με ένα γήπεδο ποδοσφαίρου στην τράπεζα του «LA RIVER». Το κομμάτι χρειάστηκε 97 γαλόνια χρώματος, έναν ολόκληρο χρόνο και θεωρήθηκε το μεγαλύτερο graffiti που έχει δημιουργηθεί στην ιστορία, αφού καταγράφηκε από δορυφόρους στο διάστημα. Ο Saber εμπνεύστηκε από τη κοινωνική αδικία και μέσα από τα graffiti του θεωρήθηκε πολιτικός ακτιβιστής, εξαγριωμένος από το αμερικάνικο σύστημα υγείας κυκλοφόρησε ένα βίντεο να βάφει την αμερικάνικη σημαία. Έργα του βρίσκονται σε διάφορες γκαλερί στο Λος Άντζελες.
- **Dondi White:** Ο Donald Joseph White ήταν ένας Αμερικάνος γκραφιτάς από το Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης, ένας writer της New York σχολής. Χρησιμοποιούσε το όνομα NACO και DONDI ως ταγκιά(υπογραφή) και σχημάτισε το δικό του crew(ομάδα) τους CIA(Crazy Inside Artists) την δεκαετία του 1970. Έκανε συχνά wildstyle graffiti, αλλά προσπαθούσε να έχει ευανάγνωστα γράμματα με περίπλοκα γεμίσματα, ώστε η δουλειά του να μπορεί να αναγνωριστεί από τον απλό κόσμο που δεν ήταν εξοικειωμένος με το graffiti. Ο Dondi σχετίστηκε με το έργο Esses Studio που είχε στόχο τη διατήρηση της τέχνης του μετρό.

Εικόνα 41. Saber graffiti

Εικόνα 42. Dondi White graffiti

- BLUE: Ο Blue είναι Ιταλός writer που κρύβει την ταυτότητα του, έγινε διάσημος το 1999 μετά από μια σειρά από παράνομα graffiti στην Μπολόνια της Ιταλίας. Εκτός από τη χρήση σπρέι ο blue άρχισε να χρησιμοποιεί μπογιά και ρολά ζωγραφίζοντας φιγούρες ανθρώπων συχνά με σαρκαστικό χαρακτήρα σε μεγαλύτερες επιφάνειες. Το 2005 συμμετείχε στο φεστιβάλ «Murales de Octubre» στην Νικαράγουα δημιουργώντας μια τοιχογραφία που τον έκανε αρκετά γνωστό. Τα έργα του Blue αισθητικά είναι επηρεασμένα από τα κόμικς και τα βιντεοπαιχνίδια και αναλύουν πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα.

Εικόνα 43. Blue graffiti

- OS GEMEOS: Πρόκειται για συνεργασία των διδύμων αδερφών Octavio Pandolfo και Gustavo Pandolfo που γεννήθηκαν στην Βραζιλία το 1974. Το όνομα τους σημαίνει δίδυμοι στα πορτογαλικά και ξεκίνησαν το graffiti το 1987 στο Σάο Πάολο της Βραζιλίας. Επηρεασμένοι από το χιπ χοπ της Αμερικάνικης σκηνής και τη βραζιλιάνικη κουλτούρα, μέσα από τα έργα τους σχολίαζαν τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις της Βραζιλίας, τη Βραζιλιάνικη μυθολογία και οικογενειακά πορτραίτα. Εξέθεσαν έργα σε πολλές γκαλερί στην Αμερική και στη Βραζιλία, στην Ασία και την Ευρώπη.

Εικόνα 44. OS GEMEOS graffiti

- VHIL: Ο Alexandre Farto γεννήθηκε το 1987 στη Πορτογαλία, σπούδασε τέχνη σε τρία διαφορετικά πανεπιστήμια, μεγάλωσε με τις επιρροές της επανάστασης του 1974 στην Πορτογαλία, όπου βίωσε τις καταστροφές του πολέμου. Ο Vhil εκτός από σπρέι χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία και τεχνικές, όπως σφυριά, τρυπάνια, εργαλεία για χάραξη οξέος, λευκαντικά για τη χάραξη των τοίχων ώστε να δημιουργήσει τις εικόνες που επιθυμεί. Η τεχνική που τον έχει κάνει γνωστό είναι μία μέθοδος που περιλαμβάνει την διάτρηση και τις ελεγχόμενες εκρήξεις, με σκοπό να δημιουργήσει τα ανάγλυφα που πορτραίτα τα οποία είναι χαραγμένα σε τοίχους

Εικόνα 45. Vhils graffiti

- DAVID CHOE: Ο David Choe μετανάστης από τη Κορέα γεννήθηκε στην Αμερική το 1976, ένας δημιουργικός επαναστάτης γνωστός για τις τολμηρές και ωμές εικόνες που προβάλλουν τη σεξουαλική φύση για να αναδείξει τη πραγματική φύση της ανθρώπινης ψυχής, χαρακτηρίζοντας το στυλ του «dirty style» (βρώμικο στυλ). Σπούδασε τέχνη στην Καλιφόρνια και πέρα από το graffiti ασχολήθηκε με τις τοιχογραφίες και τη ζωγραφική. Στο κόσμο του graffiti ταυτίστηκε με τη φάλαινα που ζωγράφιζε από την εφηβική του ηλικία και με τα έργα ακουαρέλας που εμφανίστηκαν στην προσωπική του έκθεση στο Μεξικό το 2013. Ασχολήθηκε με τα κόμικς και δημιούργησε δυο μυθιστορήματα τα «Slow Jams in 1998, and Bruised Fruit in 2002» ,έκτοτε συνεργάστηκε με πολλά ονόματα του καλλιτεχνικού χώρου και έγινε ευρέως γνωστός.

Εικόνα 46. David Choe graffiti

- ΑΚΥΤ: Ο Falk Lehmann γεννήθηκε το 1977 στην Γερμανία είναι γκραφίτας και φωτογράφος που σπούδασε οπτική επικοινωνία και γραφιστική, ξεκινώντας με το graffiti ως έφηβος το 90. Ο Akut ασχολήθηκε τότε με το graffiti, αλλά δεν περιορίστηκε στο tagging, εστίασε στο να ζωγραφίζει φωτο-ρεαλιστικά σχέδια όπου τον οδήγησε και στην συνεργασία του με τη ζωγράφο Hera. Ο Akut ασχολήθηκε με τη φωτογραφία όπου εστίασε σε θέματα κοινωνικό-πολιτικά και ειδικότερα με το πόλεμο στη Συρία.

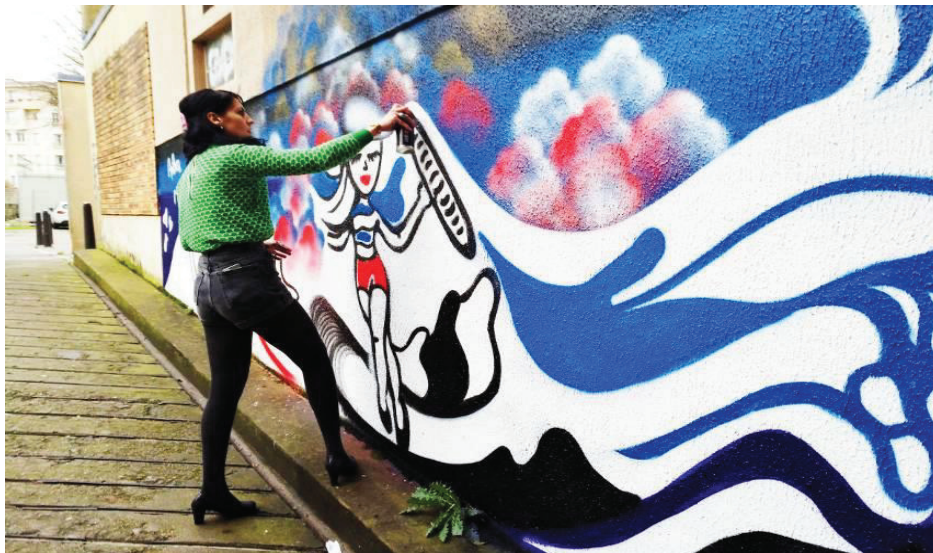
Εικόνα 47. Akut graffiti

- ΑΛΑΝΙΖ: Ο Alaniz είναι Αργεντίνος καλλιτέχνης αγνώστου ταυτότητας που ζει στο Βερολίνο της Γερμανίας. Αληθινός εκπρόσωπος της παλιάς σχολής graffiti, αποφεύγει τη δημόσια έκθεση στα πρόθυρα του νόμου, χρησιμοποιεί το graffiti για να εκφραστεί και να επικοινωνήσει με το κόσμο. Είναι γνωστός για τις απίστευτες και βαθυστόχαστες τοιχογραφίες πάντα στα πρόθυρα της παρανομίας. Οι τεχνικές του παρεμβάσεις αναπτύσσονται ως επί το πλείστον σε τοίχους που υποφέρουν από έλλειψη συντήρησης, ραγίζονται ή γενικά δεν βαμμένοι.

Εικόνα 48. Alaniz graffiti

- Anthea Missy: Γαλλίδα καλλιτέχνης εδραιωμένη στις Βρυξέλλες, η τέχνη της χαρακτηρίζεται από το προσωπικό της μότο «come as you are» (έλα όπως είσαι). Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, η Anthea θέτει σκηνικά για να δημιουργήσει την ατμόσφαιρα της τέχνης του δρόμου παρά να στείλει ρητά και άμεσα μηνύματα. Τα έργα της χαρακτηρίζονται από χοντρές γραμμές που σχηματίζουν κυκλικά μοτίβα δημιουργώντας ασύμμετρα σχέδια με συχνές αντιθέσεις

Εικόνα 49. Anthea graffiti

- ROA: Βέλγος καλλιτέχνης αγνώστου ταυτότητας φημισμένος για τα μνημειώδη ασπρόμαυρα graffiti εμπνευσμένα από την άγρια ζωή. Μεγάλα σχέδια που απεικονίζουν ζώα όπως πουλιά, κουνέλια, καθώς και πιο σκληρές εικόνες σκελετούς ή νεκρά πλάσματα που αντικατοπτρίζουν. Ο ROA προσέχει τη τοποθεσία και το μέγεθος του graffiti, θέλοντας να υποδηλώσει την σκληρότητα και την παράλογη σχέση των ανθρώπων και ζώων, καθώς και την προέλευση τους.

Εικόνα 50. Roa graffiti

- PEZ: Ο Pez ή El Pez γεννημένος στην Βαρκελώνη της Ισπανίας το 1976, δραστηριοποιείται στο χώρο του graffiti το 1999 γράφοντας το όνομα του στους δρόμους της Βαρκελώνης, η οποία σύντομα πήρε τη μορφή ενός χαμογελαστού ψαριού. Η υπογραφή του επηρεασμένη από τα κόμικς και την αστική κουλτούρα, γεμάτη χρώμα με μια δόση θετικής ενέργειας, χαράς και ζωντάνιας τον έκανε διάσημο σε όλη την Βαρκελώνη και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Τα έργα του δημοσιεύονται στα καλύτερα βιβλία για τέχνη του δρόμου και ο σήμερα ο Pez παρουσιάζει την τέχνη του σε γκαλερί, φεστιβάλ και διεθνείς εκθέσεις ζωγραφικής.

Εικόνα 51. Pez graffiti

- NEVERCREW: Πρόκειται για τους Σουηδούς Christian Rebecchi και Pablo Tog που δημιούργησαν την ομάδα τους το 1996 στην Ελβετία που βρίσκονταν και οι δύο για σπουδές. Εξέθεσαν δημόσια έργα σε όλο το κόσμο και το 2012 τους απονεμήθηκε από το πολιτιστικό ίδρυμα στο Μπαλί το βραβείο καλλιτέχνες της χρονιάς. Τα έργα τους μιλάνε για την ανθρωπότητα και της σχέσης της με το φυσικό περιβάλλον και κυμαίνονται από την τοιχογραφία μέχρι τη γλυπτική και τις ζωγραφιές και συνήθως μιλάμε για έργα μεγάλης κλίμακας.

Εικόνα 52. Nevercrew graffiti

- David Walker: Γεννημένος στο Λονδίνο ο David Walker είναι ένας εξαιρετικός καλλιτέχνης στο χώρο του graffiti που δημιουργεί χρωματιστά πορτραίτα γυναικών χωρίς τη χρήση μεμβρανών που οδηγεί στο να στάζουν τα χρώμα και να αναμειγνύονται με το έργο του. Τα πορτραίτα του περιλαμβάνουν πολύ χρώμα, σκίαση, κίνηση και συναίσθημα και είναι μεγάλης κλίμακας. Η πρώτη μεγάλη του εμφάνιση ήταν η «Brides on Fire», η οποία παρουσιάστηκε στη γκαλερί Rook and Raven τον Ιανουάριο του 2012.

Εικόνα 53. David Walker graffiti

- RONE: Ο Tyrone Wright Αυστραλός graffiti καλλιτέχνης από τη Μελβούρνη έγινε γνωστός για τα graffiti που απεικονίζουν γυναίκες σε μια αστική μορφή γεμάτη συναίσθημα προσπαθώντας να εντοπίσει το σημείο τριβής μεταξύ ομορφιάς και αποσύνθεσης, συνήθως μέσω της τεχνικής του stencil σε πολυσύχναστους δρόμους.

Εικόνα 54. Rone graffiti

- INO: Ο Έλληνας graffiti καλλιτέχνης που έχει γίνει διάσημος σε όλο το κόσμο για τις εξαιρετικές, μεγάλης κλίμακας τοιχογραφίες με διχασμένες μορφές φωτο-ρεαλιστικά στοιχεία σε ασπρόμαυρη μορφή με μερικές πινελιές γαλάζιου. Η θεματολογία του συνήθως κυμαίνεται σε κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα όπως την οικονομική κρίση, την φτώχεια, την ελευθερία της έκφρασης τις φυλετικές διακρίσεις και για τον αντίκτυπο του πολέμου στην Ουκρανία, τη Συρία και σε άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής. Από τα πιο σημαντικά graffiti του INO είναι εκείνο στο φεστιβάλ στο Μπαλί που απεικονίζει ένα λευκό περιστέρι που ψάχνει για την ανατολή του ηλίου και είναι εμπνευσμένο από τους πρόσφυγες που φτάνουν στις ακτές της Ελλάδας.

Εικόνα 55. INO graffiti

- Ath1281: Ο Έλληνας graffiti artist με ένα από τα πιο χαρακτηριστικά στυλ συνήθως ασπρόμαυρες ανθρώπινες φιγούρες, καρικατούρες, αφαιρετικές με χιουμοριστικό ύφος. Τα έργα του υπάρχουν από πινακίδες σε κεντρικές λεωφόρους μέχρι σε πόρτες γκαράζ και σε ρολά μαγαζιών.

Εικόνα 56. Ath1281 graffiti

- Billy Gee: Ο Billy Gee Έλληνας σκειτάς και graffiti artist από τους πρώτουςwriters στις αρχές του 1990. Το στυλ του είναι εικονογραφημένες ζωγραφιές φωτεινές, τολμηρές και προσεγμένες και πολύχρωμες. Από τα πιο γνωστά του έργα στην Αθήνα είναι εκείνο του σκύλου «λουκάνικο» που ζούσε στην πλατεία συντάγματος και πέθανε στις βρισκόταν στις αναταραχές την εποχή που ξεκίνησε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και πέθανε από τα δακρυγόνα. Το έργο έγινε ευρέως γνωστό και έδειξε την δύναμη της δημόσιας τέχνης να ενώσει μια κοινότητα και να εκφράσει συγκίνηση με δημοκρατικό τρόπο.

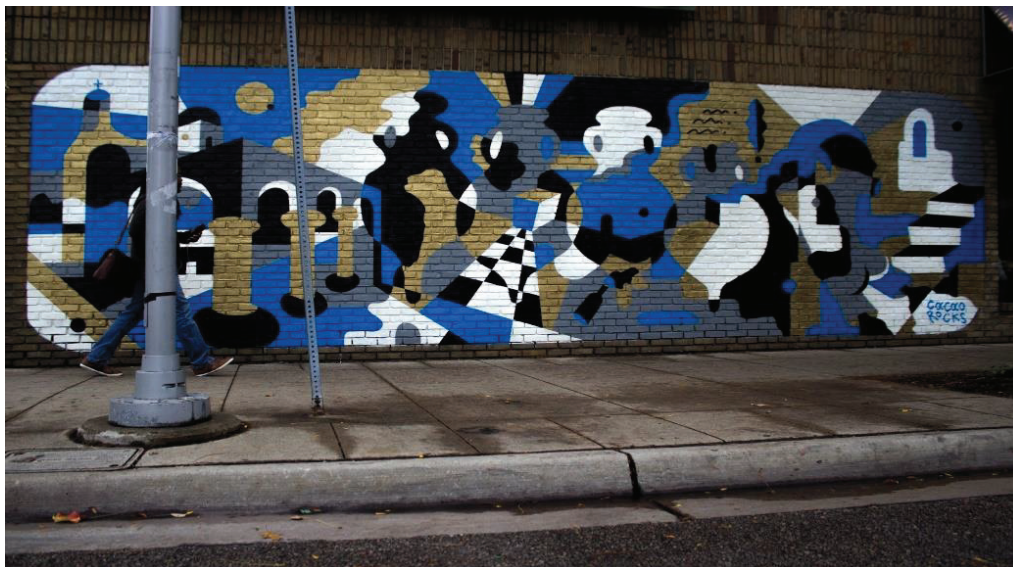
Εικόνα 57. Bill Gee graffiti

- INSANE 51: Ο Στάθης Τσαβαλιάς με το ψευδώνυμο INSANE 51 ανήκει στην ομάδα SakeTattooCrew στην πόλη της Αθήνας γεννήθηκε το 1992 και άρχισε να ασχολείται με το graffiti το 2007. Τα έργα του συχνά απεικονίζουν ανθρώπους και ζώα σε κίνηση. Το στυλ είναι υπερρεαλιστικό και επίσης συχνά αποτυπώνει σκηνές από εικονικές ταινίες όπως τα Star Wars. Είναι γνωστός για την τέχνη του στο δρόμο σε 3D, μια τέχνη που ονομάζεται "Double Exposure 3D". Έχει λάβει σε πολλές εκθέσεις και διαγωνισμούς και το 2009 κέρδισε την πρώτη θέση σε διαγωνισμό graffiti.

Εικόνα 58. Insane 51 graffiti

- Cacao Rocks: Γεννημένος στην Ελλάδα του 1985 ο Cacao Rocks επηρεάστηκε από την κουλτούρα του hip hop και έκανε τα πρώτα του βήματα στο graffiti. Τα έργα του είναι τολμηρά, αφηρημένα, γερά και μιλάνε για την περίπλοκη σχέση των δημιουργών με αυτή της Αθήνα, μεταξύ αγάπης και μίσους, γοητείας και απογοήτευσης. Ο Cacao Rocks γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ της κοινότητας της τέχνης του δρόμου και της εμπορικής τέχνης.

Εικόνα 59. Cacao Rocks graffiti

- Thisisopium: Ο Έλληνας Αλέξανδρος Σιμόπουλος γεννήθηκε το 1990, ασχολείται με το graffiti , την ζωγραφική και την εικονογράφηση. Το έργο του βασίζεται σε μια οπτική γλώσσα γεμάτη συμβολισμό που χρησιμοποιεί τη φύση, την παράδοση, τη λαϊκή μυθολογία και το θρύλο, τη λαϊκή τέχνη, το αφελές και το χιουμοριστικό ως βασικά σημεία για να συζητήσουν την ανθρώπινη κατάσταση και να αντικατοπτρίζουν το σημερινό κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο. Έχει δημιουργήσει graffiti από την Ευρώπη ως την Ινδία και τα έργα του έχουν παρουσιαστεί σε Ελλάδα και εξωτερικό.

Εικόνα 60. Thisisopium graffiti

2.6 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΧΩΡΟΙ

Το graffiti και η street art είναι τέχνες του δρόμου δηλαδή δημιουργούνται στο δημόσιο χώρο. Οι καλλιτέχνες συνήθως επιλέγουν δρόμους πολυσύχναστους και σημεία εμφανή που θα τραβήξουν την προσοχή των περαστικών, σημεία που θα προκαλέσουν αντίδραση και θαυμασμό. Τα πιο δημοφιλή σημεία δρόμοι μεγάλης κυκλοφορίας π.χ εθνικοί οδοί και μεγάλες λεωφόροι, πλατείες, ψηλά κτήρια, κτηρίων, βαγόνια τρένων, στάσεις μαζικής μεταφοράς ,πινακίδες και καρότσες φορτηγών.

Οι πιο θαρραλέοι και συνήθως οι writers που ασχολούνται με το πολιτικό graffiti κυρίως έχουν την τάση να δημιουργούν σε δημόσια κτήρια, όπως δημαρχεία, πανεπιστήμια δημόσιους φορείς, δικαστήρια και τράπεζες

Αυτό συμβαίνει διότι το graffiti είναι συνδεδεμένο με την αναρχική πολιτική και τις αριστερές πεποιθήσεις, έτσι και σε όλη την Ευρώπη σε στέκια αριστερών διακρίνουμε μεγάλη ποικιλία και ποσότητα πολιτικού graffiti από συνθήματα μέχρι σχέδια που ανταποκρίνονται στην αθλιότητα της πολιτικής κατάστασης.

Εικόνα 61. Killah P. graffiti

Εικόνα 62. Αντιφασιστικό graffiti

3 ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ GRAFFITI

3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Με τον όρο τέχνη εννοούμε τη ψυχική δραστηριότητα και τη δημιουργική έκφραση σε ένα φάσμα δραστηριοτήτων που εκφράζουν και αποτυπώνουν τα συναισθήματα και τις τεχνικές δεξιότητες του καλλιτέχνη.

Μεγάλη μερίδα ανθρώπων είναι ταγμένοι στην κλασική τέχνη και δεν μπορούν να δεχτούν καινοτομίες και να τις αναγνωρίζουν ως μορφές τέχνης.

Από την αντίθετη πλευρά ένας άλλος αριθμός ανθρώπων πιστεύει στην εξέλιξη και δέχεται μη παραδοσιακές μορφές ως τέχνη, επιζητεί το καινούργιο, θεωρεί ότι η τέχνη σχετίζεται με την αισθητική και τα συναισθήματα που προκαλούνται.

Με τη πάροδο του χρόνου έχουν ακουστεί πολλές απόψεις για τον ορισμό της τέχνης, δεν μπορεί να οριστεί με ακρίβεια, καθώς είναι υποκειμενική.

Κάθε καλλιτεχνική δραστηριότητα δεν μπορεί να έχει μόνο μία σκοπιά, η καλαισθησία και η αντίληψη κάθε ανθρώπου είναι διαφορετική και μοναδική, οπότε και ο ορισμός της τέχνης δεν μπορεί να οριστεί.

Πολλές είναι οι θεωρίες σχετικά με τον ορισμό της τέχνης διάφοροι ιστορικοί, φιλόσοφοι, κριτικοί τέχνης και καλλιτέχνες με τα χρόνια προσπάθησαν να πλησιάσουν σε μία θεωρία σχετικά με την αποσαφήνιση της τέχνης.

Ο Πλάτωνας θεωρούσε ότι η τέχνη είναι επικίνδυνη και άχρηστη για την κοινωνική ζωή και ότι ο όρος τέχνης συνδέεται με την δεξιοτεχνία, ο Αριστοτέλης από την άλλη θεωρεί τέχνη τη δημιουργική απεικόνιση της πραγματικότητας μέσω των αισθήσεων.

Ο Sigmund Freud περιέγραψε την τέχνη ως έκφραση συναισθημάτων και εξευγενισμό της λίμπιντο.

Ο Oscar Wilde τέχνη είναι η έξυπνη διαμαρτυρία μας και η γενναία μας προσπάθεια να βάλουμε τη φύση στη θέση της.

Για τον John Dewey η τέχνη δεν είναι φτιαγμένοι για λίγους που την γνωρίζουν, αλλά για να δίνει νόημα σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής.

Ο καθένας προσπάθησε να προσεγγίσει την τέχνη και να δώσει ένα δικό του ορισμό, η τέχνη όμως δεν έχει ξεκάθαρο περιεχόμενο και στη βαθύτερη ουσία της αποτελεί μία πρόκληση, καθώς κανείς δεν μπορεί να την νοηματοδοτήσει, συνδέεται ξεκάθαρα με την ανθρώπινη δημιουργία και την απελευθέρωση συναισθημάτων

3.2 GRAFFITI TEXNH Ή ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΣ

Από τα χρόνια του New York graffiti την δεκαετία του 60-70 που πρωτοξεκίνησε το graffiti στην Νέα Υόρκη και μετέπειτα την δεκαετία του 80 στην Ελλάδα υπήρχαν δυο αντιμαχόμενες πλευρές σχετικά με την αποδοχή του graffiti ως μορφή τέχνης. Μεγάλη μερίδα ανθρώπων πρεσβεύει πως οι καλλιτέχνες του δρόμου συμβάλλουν στο να μετατραπούν οι γειτονιές σε ένα μεγάλο καλλιτεχνικό καμβά, ενώ από την άλλη μεριά είναι εκείνη που θεωρούν το graffiti βανδαλισμό, φθορά της δημόσιας και ιδιωτικής περιουσίας ειδικά στις περιπτώσεις των παράνομων έργων.

Πάντα υπάρχουν διάφορες οπτικές γωνίες ειδικά για ένα θέμα που σχετίζεται με την τέχνη, διότι η τέχνη είναι υποκειμενική, είναι η δημιουργική έκφραση που αποτυπώνει την ψυχική κατάσταση, τις ιδέες και τα συναισθήματα του καλλιτέχνη και δεν μπορεί να υπάρξει ακριβός ορισμός για αυτήν. Μεγάλος πληθυσμός ανθρώπων ασπάζονται ως τέχνη μόνο την κλασσική τέχνη και δεν μπορούν να δεχθεί καθετί καινούργιο, έτσι το περιθωριοποιεί και το κυνηγά. Το graffiti θεωρήθηκε από πολλούς παρακμή και συνδέθηκε με την υποβάθμιση ποιότητας ζωής, πολεμήθηκε με πολλά μέσα, καμπάνιες, τηλεοπτικά σποτ, θεσπίστηκαν νόμοι και καθαρίστηκε κάθε τρένο που είχε βαφτεί.

Εικόνα 63. Καμπάνια κατά του graffiti

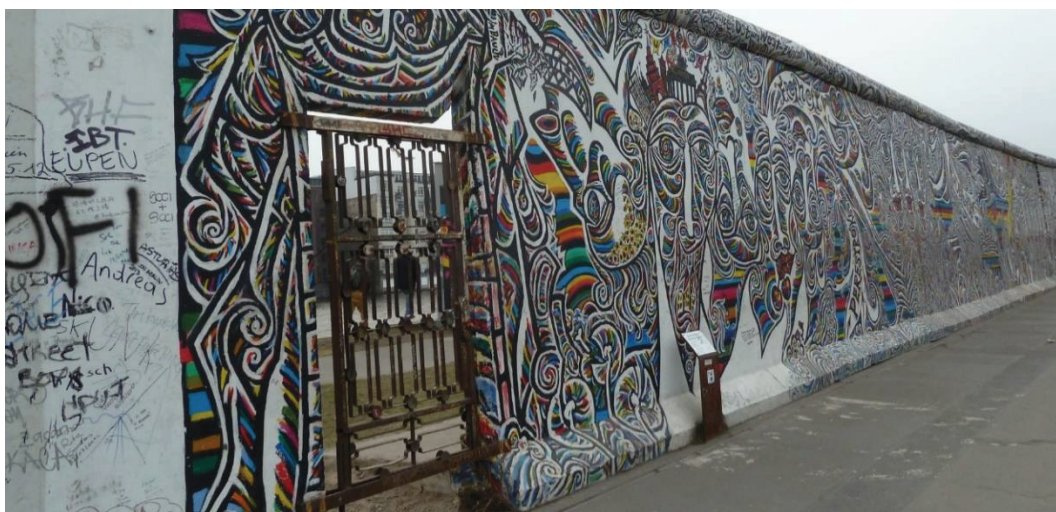
Σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας το graffiti χωρίς αδειοδότηση θεωρείται αξιόποινη πράξη, συγκεκριμένα με τις διατάξεις των άρθρων 381,382,383 του ποινικού κώδικα η φθορά ξένης περιουσίας τιμωρείται έως και με δύο χρόνια φυλάκισης. Όσο και αν φαίνονται σκληροί οι νόμοι της Ελλάδας στην πραγματικότητα είναι ελαστικοί σε σχέση με την Αμερική που ένας άνθρωπος μπορεί να συλληφθεί μόνο αν έχει στην κατοχή του σπρέι ή στην Αυστραλία που το πρόστιμο είναι έως 5.000 δολάρια και φυλάκιση 12 μηνών.

Από την άλλη υπάρχει και μεγάλη μερίδα κόσμου που θεωρεί το graffiti ανερχόμενη τέχνη, άνθρωποι που γοητεύτηκαν από την ωμή και ελεύθερη αυτή έκφραση, που πιστεύει ότι χωράει σε εκθέσεις, μουσεία, φεστιβάλ εκτός από το δρόμο.

Το graffiti είναι παγκόσμιο φαινόμενο και αντανακλά το στίγμα της εποχής με μια ξεκάθαρη αλήθεια, έχει πολλούς οπαδούς και καθημερινά αλλάζει την ψυχολογία εκατοντάδων ανθρώπων. Άνθρωποι, διακοσμούν τα σπίτια, τις επιχειρήσεις τους με graffiti, δήμοι συνεργάζονται με graffiti artists για τη δημιουργία έργων με στόχο να ομορφύνουν την πόλη, οπότε το graffiti γίνεται κοινωνικά αποδεκτό και σίγουρα αναγνωρίζεται ως τέχνη.

3.3 ΤΟΙΧΟΣ ΤΟΥ ΒΕΡΛΙΟΝΙΟΥ-GRAFFITI

Ορισμένα graffiti έχουν μεγάλη ιστορική σημασία όπως τα graffiti στο τοίχος του Βερολίνου που διατηρείται ως και σήμερα, τον έχουν περιγράψει καλλιτέχνες της street art σκηνης, όπως ο Haring “ως ο μεγαλύτερος καμβάς του κόσμου”.

Εικόνα 64. Graffiti τοίχος του Βερολίνου

Το τοίχος του Βερολίνου υπήρξε το γνωστότερο σύμβολο του ψυχρού πολέμου και του διαχωρισμού της Γερμανίας, κτίστηκε από την κυβέρνηση της ανατολικής Γερμανίας για να εμποδίσει τους πολίτες να εισέλθουν στη δύση.

Στις 9 Νοεμβρίου του 1989 ξεκίνησε η καλλιτέχνες-graffiti artist από 21 χώρες να διακοσμήσουν το ανατολικότερο μέρος του τοίχους, προσπάθησαν μέσω της τέχνης να αποτυπώσουν τα συναισθήματα τους σχετικά με τη πτώση του τοίχους και την επανένωση των δυο πλευρών, το 2008 είκοσι χρόνια μετά ξεκίνησε η αποκατάσταση των έργων αυτών.

Η «East Side Gallery» όπως ονομάστηκε είναι η μεγαλύτερη υπαίθρια γκαλερί στο κόσμο, μήκους 1,3 χιλιόμετρα και ο μεγαλύτερος πόλος έλξης για τους τουρίστες. Μερικά από τα πιο σπουδαία murals(τοιχογραφίες) είναι το “the deadly kiss” από τον Dmitri Vruble, το “Detour to the Japanese Sector” από τον Thomas Klingenstein, το “Das Vaterland” από τον Günther Schaefer, το “Break to the West” από την Birgit Kinder και το “Der Mauerspringer” από τον Gabriel Heimler.

Εικόνα 65. The deadly kiss

Εικόνα 66. Der Mauerspringer

3.4 TO GRAFFITI ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Ένα graffiti που δημιούργησε ισχυρές αντιπαραθέσεις, είναι το περιβόητο graffiti στο Πολυτεχνείο στην περιοχή των Εξαρχείων, ένα graffiti σε ένα από τα πιο ιστορικά κτήρια, με την υπογραφή των writers Icos & Cases αγνώστου ταυτότητας που δούλεψαν μεθοδικά και σκληρά για να καταφέρουν να τελειοποιήσουν μέσα σε λίγες ώρες και χωρίς να τους αντιληφθεί κανείς το πιο αμφιλεγόμενο graffiti στην Ελλάδα

Εικόνα 67. Graffiti Πολυτεχνείο

Το τεράστιο ασπρόμαυρο graffiti στην οδό Στουρνάρη που καλύπτει σχεδόν όλη την επιφάνεια του τοίχου συμβολίζει την ζωή των Εξαρχείων, το χάος, την οδύνη και τη συνεχή σύγκρουση που επικρατεί στην περιοχή αυτή.

Το επόμενο κιόλας πρωινό μαζεύτηκαν συνεργεία για να καταγράψουν το graffiti, οι γνώμες διχασμένες για κάποιους τέχνη για άλλους βανδαλισμός και για κάποιοι άλλοι έμειναν ουδέτεροι θεωρώντας πως είναι μια μορφή έκφρασης.

Πολλοί θεώρησαν ότι είναι επιβλητικό, εντυπωσιακό, ότι θυμίζει graffiti εξωτερικού και αποτυπώνει την εικόνα των Εξαρχείων.

Από την άλλη μεριά πολλοί θεωρούν ότι είναι βεβήλωση ιστορικού και πολιτιστικού κτηρίου, παρακμή, κατάρρευση. Ο Πρύτανης του ΕΜΠ, Ιωάννης Γκόλιας είπε στην Καθημερινή *“Είναι έλλειμα αγωγής και πολιτισμού, καθώς πρόκειται για ένα μνημείο. Έχω πολλά να καταδικάσω και δεν θέλω να μπω σε αυτήν τη λογική. Δεν εκφράζω ούτε ευαρέσκεια, ούτε δυσαρέσκεια.”**

Ο δήμαρχος Αθηναίων, Γιώργος Καμίνης χαρακτήρισε απαράδεκτη την επέμβαση και διαβεβαίωσε ότι θα σταλεί προσωπικό για το καθαρισμό του κτηρίου, κάτι που ήδη άρχισε να υλοποιείται και θα συνεχιστεί για τρεις εβδομάδες.

Η μόνη αντίδραση για την απομάκρυνση του graffiti έγινε από τους ηθοποιούς του αυτοδιαχειριζόμενου θεάτρου ΕΜΠΡΟΣ.

Εικόνα 68. Καθαρισμός Πολυτεχνείου

“Ο προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Ηλίας Ζαγοραίος διέταξε τη διενέργεια κατεπείγουσας προκαταρκτικής εξέτασης για το εκτεταμένο γκράφιτι στους τοίχους του ιστορικού κτιρίου.

Σύμφωνα με ανακοίνωση της Εισαγγελίας, η εισαγγελική έρευνα θα αναζητήσει τους υπαιτίους για την διάπραξη του, πλημμεληματικού βαθμού, αδικήματος της «διακεκριμένης φθοράς σε αντικείμενο που χρησιμεύει για κοινό όφελος».”¹¹

¹¹ <https://www.inexarchia.gr/>

4 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ GRAFFITI ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

4.1 ΟΙ ΠΙΟ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ GRAFFITI

Το γκράφιτι και η τέχνη του δρόμου εμφανίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1970, κυρίως στις μεγάλες πόλεις, όπως η Νέα Υόρκη. Ξεκίνησε ως βανδαλισμός με το tagging, αλλά γρήγορα προχώρησε σε μια μοναδική μορφή τέχνης που απαιτεί τεράστιες τεχνικές δεξιότητες.

Είναι ίσως πιο γνωστό για τις υπογραφές που βλέπουμε σε όλες τις πόλεις και τις πόλεις. Όταν εμφανίστηκαν για πρώτη φορά τα γκράφιτι, τα tagging αντιμετωπίζονταν ως διαγωνισμός για το όνομα του οποίου θα εμφανίζεται στην πόλη πιο συχνά.

Πολλοί writers στην αρχή χρησιμοποιούσαν ανεξίτηλο στυλό για τα tags τους στις αμαξοστοιχίες του μετρό και μετέπειτα σπρέι.

Η εξέλιξη της υπογραφής τους οδήγησε στο λεγόμενο «Style Wars» πόλεμος του στυλ, όπου τα graffiti άρχισαν να αλλάζουν, να εξελίσσονται και την θέση τους πήρανε τα όμορφα graffiti που γνωρίζουμε σήμερα.

Οι καλλιτέχνες άρχισαν να εξασκούν, να εξελίσσουν τις δεξιότητες τους και να μπορούν να μιλάνε μέσα από τη τέχνη τους, δημιουργώντας μια ολόκληρη κοινότητα καλλιτεχνών με σκοπό την δημιουργία αριστουργημάτων.

Το graffiti είναι μια παράνομη και αυταρχική μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης, τεχνικά οι graffiti artist θεωρούνταν βάνδαλοι και εγκληματίες, διέτρεχαν μεγάλο κίνδυνο και τους πολέμησαν σε μεγάλο βαθμό, ενώ στην πραγματικότητα είναι παθιασμένοι καλλιτέχνες που θέλουν να εκφραστούν και να επικοινωνήσουν με τον κόσμο.

Το 1983 τρεις μήνες μετά τη σύλληψη του Michael Stewart που συνελήφθη και ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου από 11 αστυνομικούς στο Μανχάταν η γκαλερί Sidney Janis Gallery υποδέχτηκε το κοινό με μια “Post Graffiti” έκθεση.

Η ιδιοκτήτρια της γκαλερί Dolores Neumann θεωρούσε ότι το graffiti μπορεί να μεταβεί από τον υπόγειο σιδηρόδρομο και να μπει στις γκαλερί. Για αρκετό χρονικό διάστημα έχει ανοίξει το σπίτι τους στους writers και προσπαθούσε να κάνει τη δουλειά τους θελκτική για μπορεί να στηριχτεί μέσα στις γκαλερί.

Η έκθεση συμπεριελάμβανε τριάντα έξι νέους καλλιτέχνες, καλλιτέχνες που εξέθεταν σε γκαλερί ήδη, αλλά και γκραφιτάδες του υπόγειου σιδηροδρομικού σταθμού, χωρισμένοι σε γκραφιτάδες του “Upper Manhattan” και “Lowdown Manhattan”, μέσα σε μία εχθρική ατμόσφαιρα.

Η έκθεση δέχτηκε πολύ σκληρές κριτικές τις επόμενες εβδομάδες, η New York Times χαρακτήρισε το graffiti μάλιστα επισημαίνοντας, πως το graffiti είναι παράνομο, αντιαισθητικό και δεν χωράει σε καμβά.

Εικόνα 69. Κριτική των New York Times

Παρόλο την αποτυχία της έκθεση ακολουθούν διάφορες ενέργειες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του graffiti ,αρκετές γκαλερί στην δεκαετία του 1980 έδειξαν μέσα από εκθέσεις το graffiti στο κοινό, όπως η “Fashion Moda”, “Now Gallery” και “Fun Gallery” στην Νέα Υόρκη.

4.1.1 STYLE WARS-DOCUMENTARY

Το 1983 κυκλοφορεί το ντοκιμαντέρ Style Wars από το σκηνοθέτη Tony Silver που σε συνεργασία με τον φωτογράφο Henry Chalfant εξετάζουν τις ρίζες της Hip Hop κουλτούρας. Εξετάζουν όλο το φάσμα της Hip Hop, όπως το bboying και το rapping δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στο graffiti.

Η ταινία προωθεί, ότι το graffiti είναι μια μορφή δημιουργικής έκφρασης, μας δείχνει τη σκληρή πραγματικότητα που αντιμετώπισαν οι νέοι καλλιτέχνες στην Νέα Υόρκη, τον πόλεμο της κυβέρνησης μέσα από την επιβολή του νόμου και την πεποίθηση ότι το graffiti είναι καθαρά βανδαλισμός.

Το ντοκιμαντέρ περιέχει συνεντεύξεις των writers, του τότε δημάρχου της Νέα Υόρκης Ed Koch, αστυνομικών, κριτικών τέχνης, εργατών του υπόγειου σιδηροδρομικού σταθμού καθώς και απλών πολιτών, καλύπτοντας έτσι πληθώρα απόψεων.

Η ταινία προβλήθηκε σε πολλά φεστιβάλ κινηματογράφου όπως στο “Vancouver Film Festival” και κέρδισε το βραβείο “Grand Jury” στο “Sundance” φεστιβάλ κινηματογράφου.

Επηρέασε αρκετά τη γνώμη των πολιτών και λειτούργησε θετικά στην εξέλιξη του graffiti.

4.1.2 BASQUIAT GRAFFITI

Μεγάλη επίδραση στην εξέλιξη του graffiti είχε και ο καλλιτέχνης Jean-Michel Basquiat που στη δεκαετία του 1970 υπέγραφε ως SAMO στο Μανχάταν με τον φίλο του Al Diaz.

Τα graffiti του ήταν ενάντια στη θρησκεία, την πολιτική σε μια εκσυγχρονισμένη μορφή και απασχόλησαν τα μέσα της εποχής, όταν η φιλία των δύο διακόπηκε ο Basquiat ολοκλήρωσε ένα έργο με το μήνυμα “SAMO IS DEAD”, που εμφανίστηκε στους τοίχους των κτηρίων του Soho.

Εικόνα 70. Basquait graffiti “SAMO IS DEAD”

Ο Basquiat συνεργάστηκε με τον Andy Warhol που απογείωσε τη καριέρα του.

Στις αρχές του 1980 ο Basquiat σε μία έκθεση καλλιτεχνών στο “The Times Square Sow” που χρηματοδοτήθηκε από τους Collaborative Projects, Incorporated (Colab) και τη Fashion Moda, με πολλούς κριτικούς και επιμελητές τέχνης.

Στη συνέχεια ακολούθησε η έκθεση “New York/New Wave” στον εκθεσιακό χώρο PS1 του MoMA στο Κουίνς, όπου τα έργα του έκλεψαν την παράσταση.

Η πρώτη του έκθεση δεν άργησε να έρθει στην γκαλερί της Annina Nosei στο Soho, τα έργα του πουλήθηκαν στην βραδιά των εγκαινίων για 200.000 δολάρια

Εξέθεσε τη δουλειά του σε πολλές γκαλερί σε όλο τον κόσμο και εντάχθηκε στο νέο-εξπρεσιονισμό.

Τα έργα του είχαν κυρίως κοινωνικό χαρακτήρα, εμβάθυναν στις κοινωνικές αντιθέσεις που υπάρχουν, είχαν αντιρατσιστικό νόημα και εναντιώνονταν στην εξουσία.

Ο Basquiat απεβίωσε το 1988 σε ηλικία 27 χρόνων από υπερβολική δόση ηρωίνης, έκτοτε η καριέρα του εκτοξεύτηκε.

Το 2017 σε μία δημοπρασία πωλήθηκε η ζωγραφική του με όνομα “Untitled”, μία ζωγραφιά που είχε δημιουργήσει το 1982, στο ύψος 110.5εκ. δολάρια.

Ο Basquiat έγινε ο πιο ακριβοπληρωμένος graffiti καλλιτέχνης στην ιστορία, που από τους δρόμους του Μανχάταν πέρασε στις πιο γνωστές γκαλερί της Νέας Υόρκης, αναγνωρίστηκε από καλλιτέχνες, κριτικούς τέχνης, τα μέσα και τους απλούς πολίτες.

Εικόνα 71. Basquiat graffiti “Untitled”

4.1.3 POP UP ΜΑΓΑΖΙ ΣΤΟ ΜΑΝΧΑΤΑΝ

Το 1986 ο καλλιτέχνης Keith Haring άνοιξε το Pop Shop στο κέντρο του Μανχάταν, στόχος του είναι να μεταφέρει τη τέχνη του δρόμου και το graffiti σε ένα μαγαζί, όπου η τέχνη θα είναι προσβάσιμη σε όλους.

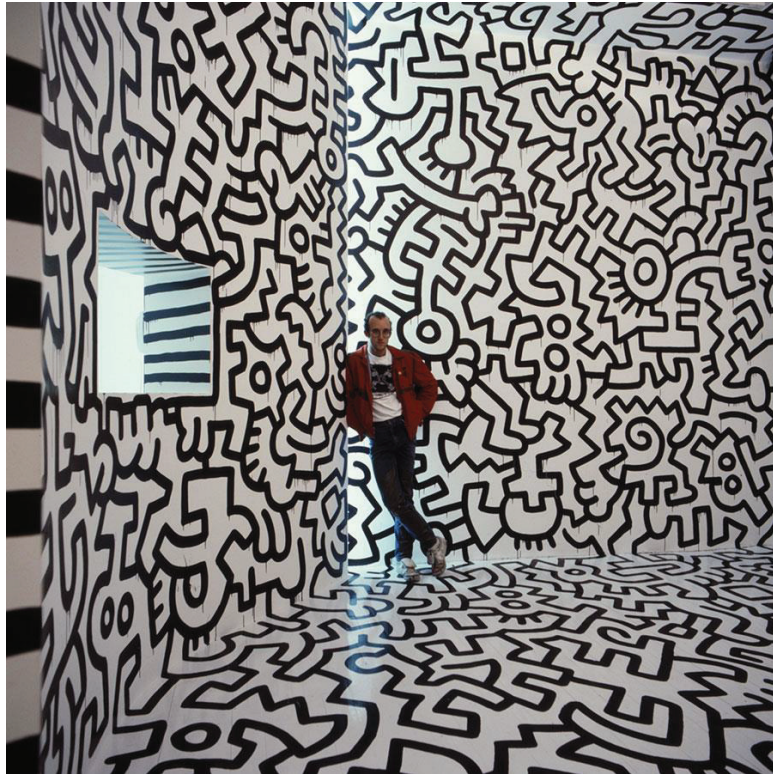
Το Pop Shop είναι γεμάτο graffiti και murals(τοιχογραφίες) από το δάπεδο ως το ταβάνι, πουλούσε μπλουζάκια και αντικείμενα με τις εικόνες του Keith Haring καθώς και άλλων όπως ο Basquiat, συνέχισε να λειτουργεί για είκοσι χρόνια,

Ο Keith Haring μίλησε για τη φιλοσοφία του Pop Shop λέγοντας *«Ήθελα να συνεχίσω το ίδιο είδος επικοινωνίας με τα σχέδια του μετρό. Ήθελα να προσελκύσω την ίδια γκάμα ανθρώπων και θέλησα να είναι ένας τόπος όπου ναι, όχι μόνο οι συλλέκτες θα μπορούσαν να έρθουν, αλλά και παιδιά από το Μπρονξ. Το κύριο σημείο ήταν ότι δεν θέλαμε να παράγουμε πράγματα που θα μπορούσαν να κάνουν την τέχνη φθηνή. Με άλλα λόγια, αυτό ήταν ακόμα μια δήλωση τέχνης.»*¹²

¹² <http://www.haring.com//pop-shop>

Το Σεπτέμβριο του 2005 το μαγαζί έκλεισε και το έργο του Keith Haring συνέχισε να προβάλλεται σε γκαλερί, μουσεία ανά το κόσμο.

Το Pop Shop έδωσε την δυνατότητα στο graffiti και τη street art να πάψει να υπάρχει αποκλειστικά στους δρόμους, καθώς και να μπορεί δείξει στην πλειοψηφία των πολιτών τις δυνατότητες του graffiti.

Εικόνα 72. Pop Shop

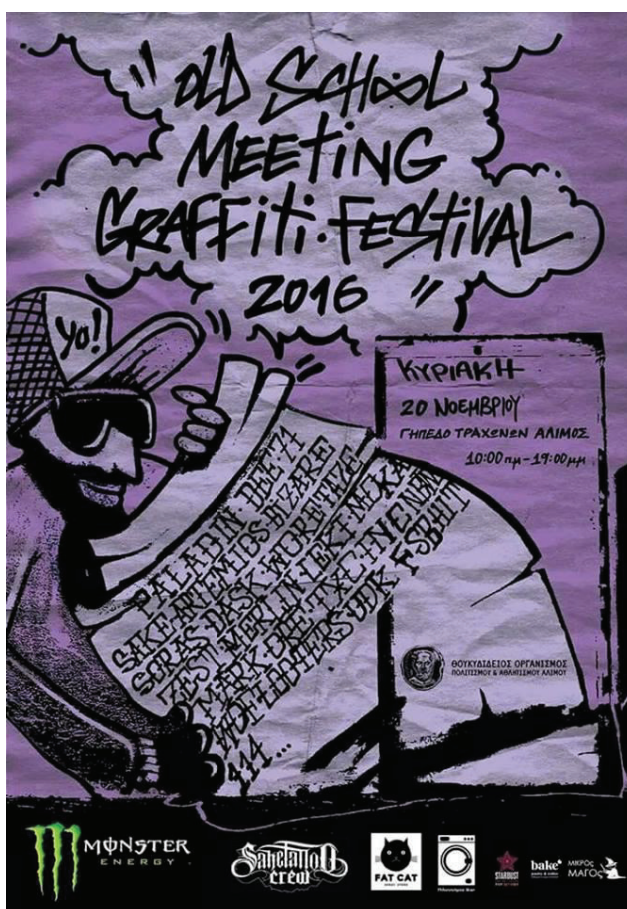
Εικόνα 73. Ταμπέλα Pop shop

4.2 ΤΟ GRAFFITI Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Το graffiti αρχικά ασκούταν ξεκάθαρα στο δημόσιο χώρο και αποτελεί το βασικό χώρο δημιουργίας του, έτσι έχει παρατηρηθεί και η προβολή του graffiti σε φεστιβάλ.

Τα φεστιβάλ οργανώνονται σε συγκεκριμένους χώρους με την κατάλληλη αδειοδότηση και τη χρηματική στήριξη από διάφορους φορείς ανά τον κόσμο.

Στην Ελλάδα το πρώτο φεστιβάλ έλαβε χώρο το 1994 στο Δέλτα Φαλήρου και ακολούθησε το 1996 το φεστιβάλ στην Θεσσαλονίκη, έκτοτε ακολούθησαν αρκετά φεστιβάλ όπως το Old School Meeting Graffiti Festival που ξεκίνησε ως μία συνάντηση παλιών writers για μια προσπάθεια καταγραφής της ιστορίας του ελληνικού graffiti.

Εικόνα 74. Old School Meeting Graffiti Festival

Έκτοτε έχουν λάβει χώρο αρκετά φεστιβάλ ανά τον κόσμο που έχουν προωθήσει και εξελίξει το graffiti.

Στο Μαϊάμι το θρυλικό Art Basel Miami που λαμβάνει χώρο στο συνεδριακό κέντρο του Μαϊάμι για 5 ημέρες, μετατρέποντας τη πόλη σε μια χρωματιστή τοιχογραφία για κάθε γούστο και ηλικία.

Διάφοροι καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο από τη σκηνή του graffiti και της street art σκηνής συγκεντρώνονται για να προωθήσουν την αστική κουλτούρα παρουσιάζοντας τα καλύτερα τους έργα.

Εικόνα 75. Φεστιβάλ Art Basel Μίαμι

Άλλο ένα αξιοσημείωτο φεστιβάλ είναι το Roskilde στην Δανία, ένα φεστιβάλ με φανταστικούς καλλιτέχνες, γεμάτο χρώμα και δημιουργικά κομμάτια.

Η μουσική πλημμυρίζει το φεστιβάλ και εντυπωσιακά graffiti δημιουργούνται από γνωστούς καλλιτέχνες από όλο το κόσμο.

Το φεστιβάλ ξεκίνησε ως φεστιβάλ μουσικής και φημολογείται ότι παλαιότεροι συμμετέχοντες έκρυβαν σπρέι στα ρούχα τους για τη δημιουργία graffiti, ώσπου οι διοργανωτές αποφάσισαν να επισημοποιήσουν αυτή την κίνηση και να καλωσορίσουν το graffiti ως καλλιτεχνική έκφραση μέσα στο φεστιβάλ.

Εικόνα 76. Φεστιβάλ Roskilde

Το φεστιβάλ UpFest στο Μπρίστολ της Αγγλίας δεν θα μπορούσε να είναι να μην είναι το πιο γνωστό φεστιβάλ graffiti, καθώς το Μπρίστολ είναι η πατρίδα του Banksy ίσως του πιο γνωστού καλλιτέχνη του graffiti σε όλο το κόσμο.

Το φεστιβάλ κρατάει τρεις ημέρες με πάνω από τριακόσιους καλλιτέχνες από εικοσιπέντε χώρες, για να καλύψου με graffiti τα τείχη της πόλης. Ο κάθε καλλιτέχνης επιλέγει ένα τοίχο δημιουργώντας το κομμάτι του με την υπογραφή του, που μένει για ένα ολόκληρο χρόνο μέχρι να έρθει η επόμενη χρονιά του φεστιβάλ.

Εικόνα 77. Φεστιβάλ UpFest

Το φεστιβάλ POW! WOW! στη περιοχή Κακάακο στη Χαβάη που λαμβάνει χώρο κάθε Φεβρουάριο και μετατρέπει την πόλη σε ένα ζωντανό καμβά.

Το Pow χαρακτηρίζει τον αντίκτυπο που έχει η τέχνη στον κόσμο και το wow την αντίδραση τους προς τη τέχνη.

Το φεστιβάλ έχει γίνει σταθμός για ανθρώπους από όλο τον κόσμο για την εξερεύνηση και διασταύρωση πολιτισμών, κουλτούρας, μουσικής πέρα από τη φιλοξενία των καλλιτεχνών και την διερεύνηση του graffiti.

Εικόνα 78. Φεστιβάλ POW! WOW!

Το φεστιβάλ Life Is Beautiful στο Λάς Βέγκας λαμβάνει χώρο ετησίως, ένα φεστιβάλ που γιορτάζει τη μουσική και την τέχνη, προωθώντας τη θετικότητα, τον πολιτισμό και δημιουργικότητα.

Συμμετέχουν καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο, παρέχοντας ένα πολύχρωμο αστικό υπόβαθρο, με μαζικές τοιχογραφίες αλλά και διαδραστικά εκθέματα γλυπτικής.

Το πρόγραμμα “Rise Above” είναι ένα από τα προγράμματα του φεστιβάλ που εστιάζει στο graffiti, αφιερώνοντας είκοσι τετράγωνα από είκοσι καλλιτέχνες που μετατρέπουν την πόλη σε αστικό καμβά.

Εικόνα 79. Rise Above/ Life is beautiful Festival

Στην Ελλάδα ένα φεστιβάλ που ξεχωρίζει είναι το Athens Street Art Festival(ASAF) δημιουργήθηκε από μία ομάδα ανθρώπων που πιστεύει στην τέχνη με σκοπό την προώθηση του graffiti και των murals(τοιχογραφίες) ως μία εκλεκτή τέχνη.

Προωθεί γνωστούς και ανερχομένους καλλιτέχνες, δημιουργεί μια θετική δύναμη που παράγει η αστική τέχνη και στοχεύει στην μετατροπή της κοινότητας, με μία σειρά εκθέσεων, εκδηλώσεων, εργαστηρίων και συζητήσεων.

Το φεστιβάλ συμβάλει επίσης στην αναζωογόνηση των γειτονιών χαμηλού εισοδήματος, έχοντας οργανώσει πάνω από χίλια graffiti σε όλη την Αθήνα.

Εικόνα 80. Graffiti μέσω του ASAF

Εικόνα 81. Graffiti στην Αθήνα μέσω του ASAF

4.3 ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Παλαιότερα η μεταφορά του graffiti από τον δρόμο σε γκαλερί, εκθεσιακούς χώρους και μουσεία φάνταζε πρωτοποριακή και δεχόταν αρκετά αρνητικές κριτικές από το καλλιτεχνικό ρεύμα αλλά και από τους απλούς πολίτες.

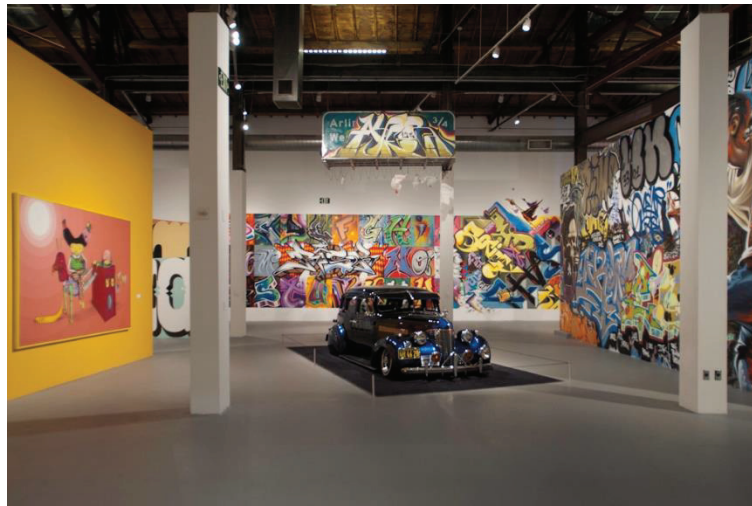
Στην δεκαετία του 1980 γκαλερί όπως η Fashion Moda, Fun Gallery και η Sydney Janis άρχισαν να εκθέτουν έργα graffiti σε καμβά καλλιτεχνών, όπως ο Dondi White, Lee, Zephyr, Futura 2000 και η Lady Pink.

Τα νέα δεδομένα εξαπλώθηκαν και στον ευρωπαϊκό καλλιτεχνικό χώρο και στην δεκαετία του 1990, οι καλλιτέχνες του δρόμου εισχώρησαν στις γκαλερί, ο κόσμος άρχισε να αλλάζει δραματικά από την εποχή του “New York Graffiti”.

Στην Ευρώπη διάφοροι χώροι έχουν φιλοξενήσει εκθέσεις graffiti, όπως το Beuningen Museum στο Ρότερνταμ με την έκθεση “Coming from the subway”(προερχόμενοι από το μετρό) που δέχτηκε θετικές κριτικές και προώθησε την τέχνη του graffiti καθώς και την πώληση σπρέι σε όλη την Ευρώπη.

Το μουσείο Urban Nation στο Βερολίνο δημιουργήθηκε για να φιλοξενεί την τέχνη του δρόμου και το graffiti, στα εγκαίνια του χώρου φιλοξενήθηκαν πάνω από εκατό από του πιο γνωστούς καλλιτέχνες.

Ίσως η πιο σημαντική έκθεση έργων graffiti ήταν η «Art in the streets» το 2011 στο Λός Άντζελες στο μουσείο σύγχρονης τέχνης, μία έκθεση που εστιάζει στην ιστορία του graffiti και στην εξέλιξη του.

Εικόνα 82. Έκθεση Art in the streets

Εικόνα 83. Έκθεση Art in the streets

5 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

5.1.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ

Για την επεξεργασία βίντεο υπάρχει πληθώρα προγραμμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, στη δική μας περίπτωση επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε το Premiere της σουίτας Adobe και συγκεκριμένα την έκδοση Adobe Premiere Pro CS6, που περιέχει αρκετές δυνατότητες.

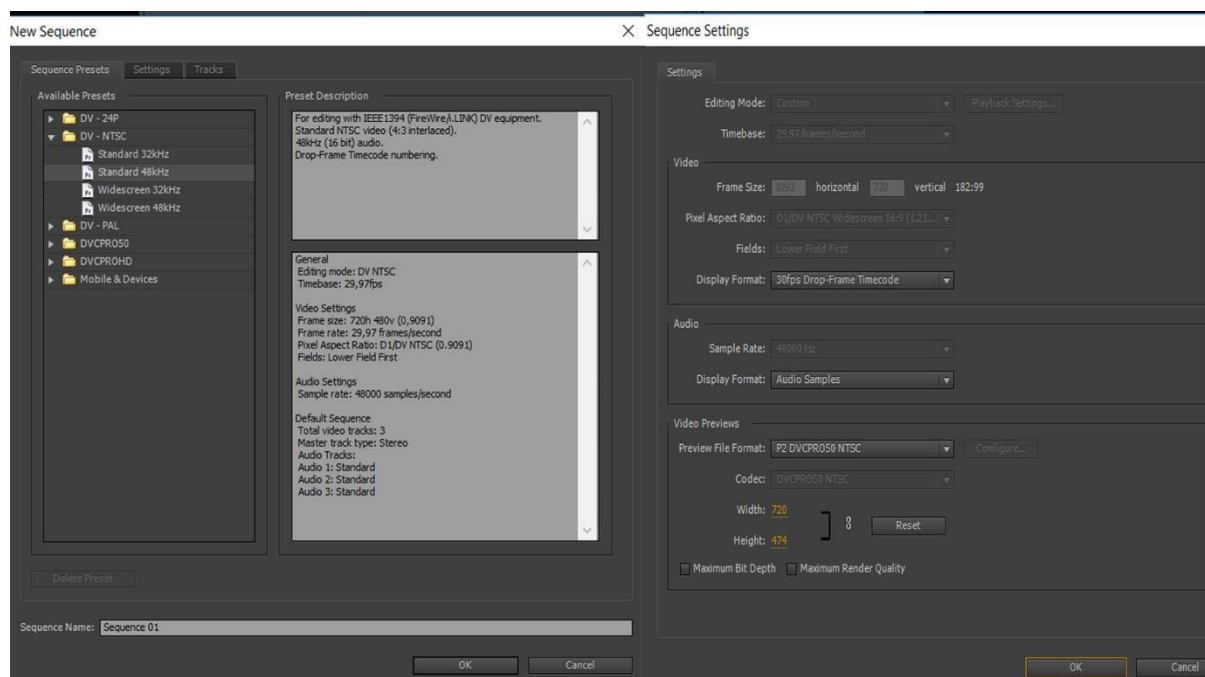
Οι εκδόσεις Premiere Pro CC (Creative Cloud) αλληλεπιδρούν με τα υπόλοιπα προγράμματα της Adobe, ώστε να μπορούμε να μετακινήσουμε αρχεία μεταξύ του After Effects CC, του Photoshop CC, του Illustrator CC, του Audition CC, του Prelude CC και της Adobe SpeedGrade CC.

Το Premiere της Adobe είναι ένα επαγγελματικό εργαλείο για την επεξεργασία βίντεο, με πολλές δυνατότητες, όπως η αλλαγή ρυθμού δειγματοληψίας και ανάλυσης βίντεο και η ενσωμάτωση μέσωων.

Είναι ένα αξιόπιστο, δυναμικό εργαλείο για την παραγωγή βίντεο που παρέχει ένα ικανοποιητικό δομικό περιβάλλον τόσο για επαγγελματίες όσο και για αρχάριους, εκμεταλλεύεται την ταχύτητα του κάθε επεξεργαστή που είναι εγκαταστημένο και γίνεται καλύτερο στην κωδικοποίηση και στην ανάλυση.

Παρέχει συντομεύσεις πλήκτρων και πολλαπλές μορφές σύνθεσης τα εργαλεία κοπής και επεξεργασίας δίνουν μεγαλύτερη ακρίβεια και έλεγχο δουλεύοντας σε χρονοδιάγραμμα.

5.1.2 ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ADOBE PREMIERE

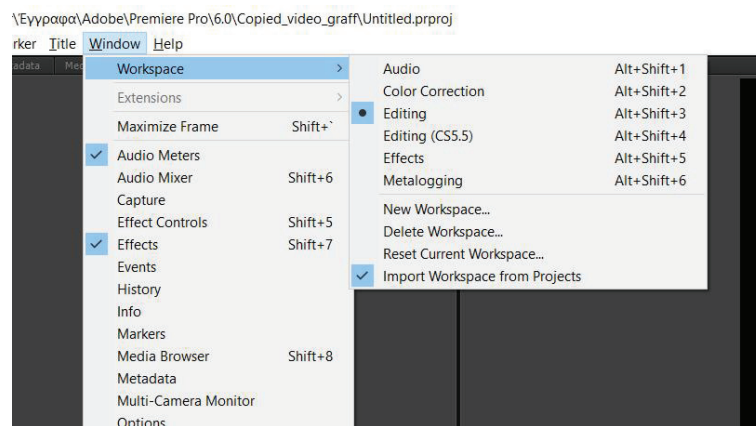
Εικόνα 84. Περιβάλλον του Adobe Premiere

Στην αρχή ενός νέου «project» θα πρέπει να επιλέξουμε τις βασικές ρυθμίσεις που θα έχουμε στο βίντεο, το Premiere έχει προεπιλεγμένες ρυθμίσεις ανάλογα με τις ανάγκες με τις ανάγκες που προκύπτουν.

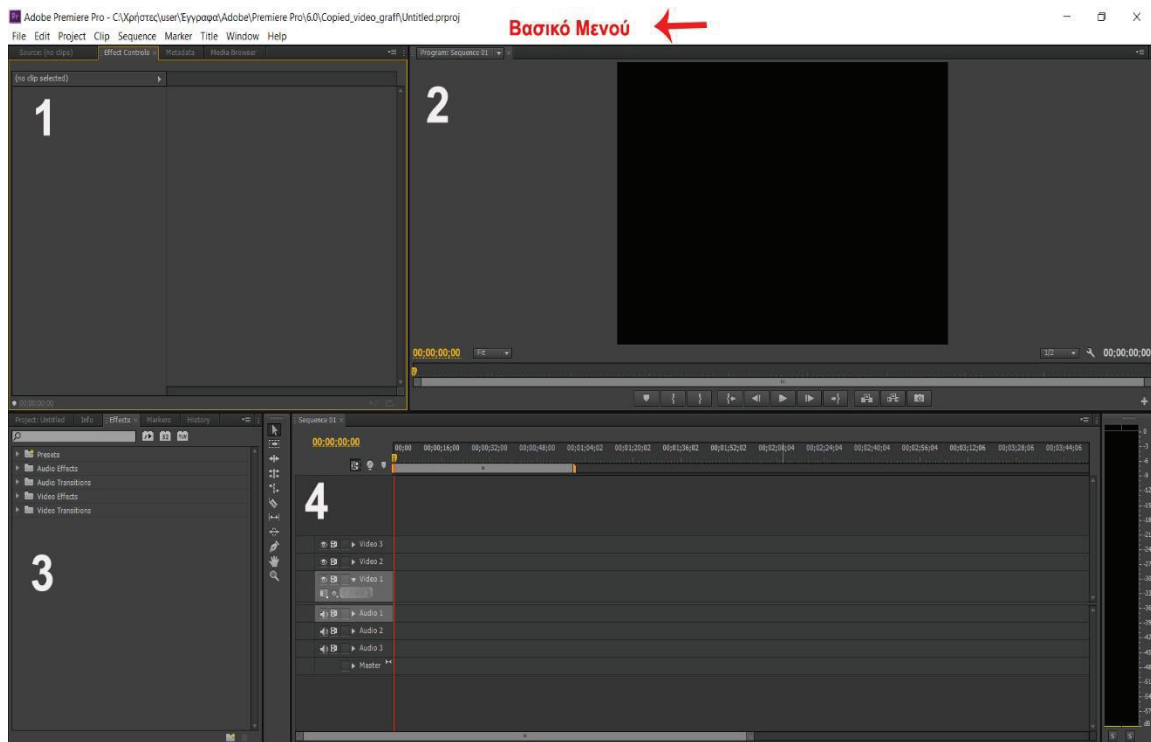
Στη δική μας περίπτωση δεν επιλέξαμε τις προεπιλεγμένες ρυθμίσεις, αλλά ρυθμίσεις που απέδιδαν καλύτερα στις ανάγκες μας για αυτό το λόγο επιλέξαμε και το «custom», ώστε να μπορούμε να το διαμορφώσουμε ελεύθερα.

Το περιβάλλον εργασίας του Adobe Premiere Pro χωρίζεται σε πλαίσια (panels), στο Premiere Pro επεξεργαζόμαστε σύνθετα έργα, τα οποία αποθηκεύονται στη μορφή .prproj. Πρόκειται για έργα που μπορούν να αποτελούν συνθέσεις από μεμονωμένα αρχεία βίντεο, εικόνων και ήχου.

Το Adobe Premiere προσφέρει την δυνατότητα επιλογής διαμόρφωση του χώρου εργασίας που ταιριάζει και βολεύει τον καθένα. Στη δική μας περίπτωση έχουμε επιλέξει το editing.

Εικόνα 85. Το workspace του Adobe Premiere

Εικόνα 86. Βασικό μενού του Adobe Premiere

Στην παραπάνω εικόνα διαγράφεται το περιβάλλον στο οποίο επιλέξαμε να δουλέψουμε.

Αρχικά διακρίνουμε το βασικό μενού επιλογών του Adobe Premiere, στην περιοχή με το νούμερο 1 διακρίνουμε το πάνελ «source» που μπορούμε να βλέπουμε κάποιο από τα υλικά που έχουμε εισάγει στο «project» πάνελ, όπως και το «Metadata» και το «Media Browser».

Επίσης έχουμε και το πάνελ «Effect Control» που περιέχει όλες τις ενέργειες που έχουμε πραγματοποιήσει στο «timeline», όπως η εισαγωγή εφέ, μετατόπιση χρόνου και κλίμακας.

Στο νούμερο 2 διακρίνουμε πάνελ «program» όπου εκεί βλέπουμε όλες τις αλλαγές που έχουμε δημιουργήσει στο υλικό μας και το τελικό αποτέλεσμα.

Στο νούμερο 3 υπάρχει το πάνελ «project», όπου φαίνεται όλο το υλικό που έχουμε διαθέσιμο για επεξεργασία, όπως βίντεο, ήχους, τίτλους, γραφικά, στατικές εικόνες.

Τα υλικά της σύνθεσης μπορούμε να τα οργανώσουμε σε φακέλους τα πάνελ στο «project»

Τέλος στο νούμερο 4 έχουμε το πάνελ «timeline» εκεί που επεξεργαζόμαστε το υλικό μας, περιλαμβάνει διαφορετικά κανάλια για το βίντεο και τον ήχο και τα βασικά εργαλεία μας τα «tools».

5.1.3 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ

Για την καταγραφή του βίντεο χρειάστηκαν 2 κάμερες και πέντε ώρες τραβήγματος, οι κάμερες που χρησιμοποιήθηκαν είναι η Nikon D3300 και η GoPro Hero Plus.

Το θέμα μας είναι το graffiti έτσι αποφασίσαμε να δείξουμε μέσω της παραγωγής ενός βίντεο πως δημιουργείται ένα graffiti από την αρχή.

Ο τρόπος που αποφασίσαμε να δουλέψουμε είναι να έχουμε τη μία κάμερα σταθερή και σε μεγαλύτερη ακτίνα πάνω σε τρίποδο για να μπορούμε να έχουμε ένα βασικό πλάνο και με την άλλη να τραβάμε πλάνα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και πιο κοντινά, ώστε να έχουμε κάποιες εναλλαγές.

Όταν η καταγραφή του βίντεο τελείωσε έπρεπε να διαλέξουμε μέσα από αρκετό υλικό ποια πλάνα θα κρατήσουμε.

Κάποια βίντεο που είχαν τραβηχτεί από την GoPro είχαν Full HD ανάλυση 1920x1080 και ήταν και μεγάλα σε χρονική διάρκεια δεν μπορούσαμε να τα δουλέψουμε, έτσι τα περάσαμε στο Premiere για να κατεβάσουμε την ποιότητα τους στα 720x480.

Αφού έχουμε έτοιμο το υλικό μας το επόμενο βήμα είναι να διαλέξουμε τη μουσική που θα παίζει από πίσω, για να μπορούμε να μοντάρουμε το υλικό μας με βάση τη μουσική.

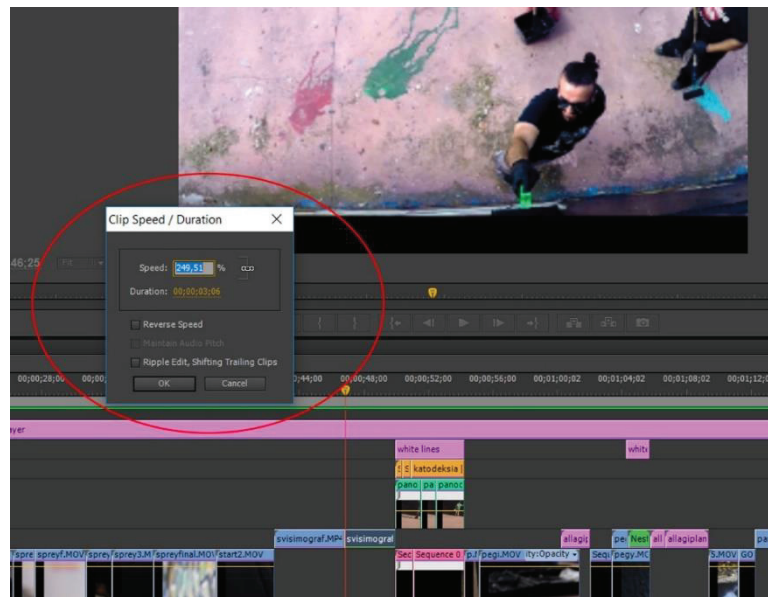
Έτσι επιλέξαμε ένα τραγούδι που έχει αρκετές εναλλαγές στο γρήγορο-αργό, ώστε να έχουμε τη δυνατότητα να μετατοπίσουμε τη ταχύτητα του βίντεο στο χρόνο.

Στο βίντεο που δημιουργήσαμε θέλαμε να δώσουμε κινηματογραφικό ύφος, έτσι δημιουργήσαμε μαύρες μπάρες των δώδεκα εκατοστών πάνω και κάτω στο βίντεο μας.

Επίσης αλλάζαμε τα χρώματα, την φωτεινότητα και την αντίθεση στο κάθε βίντεο ξεχωριστά για να δώσουμε έμφαση στα χρώματα.

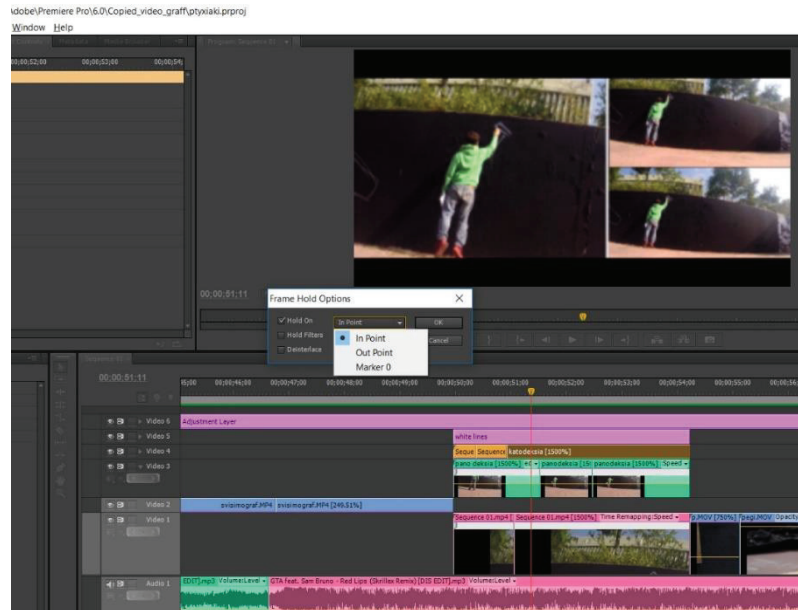
Επιλέξαμε να κόψουμε τα βίντεο σε όσο πιο μικρά κομμάτια γίνεται με το «Razer Tool», ώστε να κάνουμε πιο εύκολο και γρήγορο τον τρόπο επεξεργασίας.

Η αρχή του βίντεο περιλαμβάνει χρονικά σταθερά πλάνα που μας προϊδεάζουν για την συνέχεια του βίντεο, εισαγωγικά πλάνα δηλαδή του χώρου, των υλικών και γενικότερα της πλοκής, πάντα συνδεδεμένα με την ταχύτητα της μουσικής υπόκρουσης.

Εικόνα 87. Εργαλείο speed/duration του Adobe Premiere

Στην παραπάνω εικόνα βλέπουμε μια μετατόπιση στο χρόνο με το Speed/Duration ένα εργαλείο που μας επιτρέπει να ρυθμίζουμε την ταχύτητα του βίντεο μας μεγαλώνοντας ή μικραίνοντας το ποσοστό, όπως επίσης το συγκεκριμένο εργαλείο μας δίνει και τη δυνατότητα να αντιστρέψουμε το χρόνο με το Reverse Speed.

Εικόνα 88. Δημιουργία διαφορετικών παραθύρων στο Adobe Premiere

Ένα εργαλείο που θα μας χρησιμεύσει σε όλο την πτυχιακή αφού έχουμε αρκετές εναλλαγές στην ταχύτητα.

Στην παραπάνω εικόνα βλέπουμε ότι έχουμε δημιουργήσει 3 παράθυρα με το εργαλείο crop ενώ παίζουν ταυτόχρονα το ίδιο πλάνο, αλλά κάποια στιγμή το ένα πλάνο να παγώνει.

Αυτό το πετύχαμε με τη βοήθεια του Hold Frame που το βρίσκουμε πατώντας δεξί κλικ στο βίντεο που θέλουμε να εφαρμοστεί ενώ βρισκόμαστε στο Timeline.

Εν συνεχεία κρατάμε τα βασικά σταθερά και τα εναλλακτικά πλάνα για να γίνεται πιο ενδιαφέρον το βίντεο μας και συνεχίζουμε να παίζουμε με την ταχύτητα που φθάνει στο 1300% στο Speed/Duration.

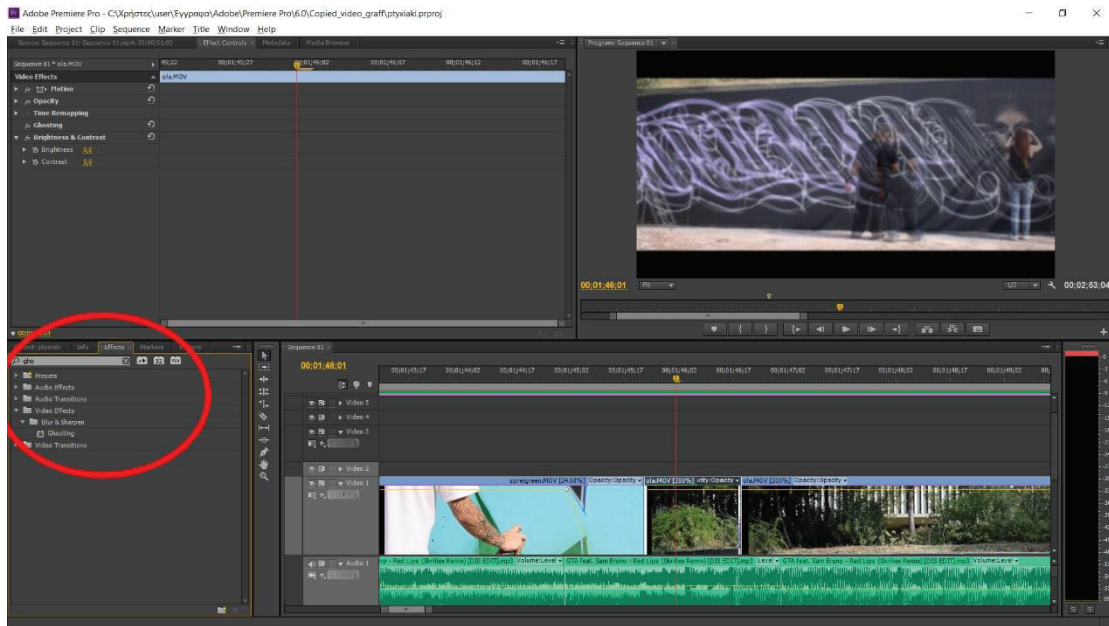
Για τη μετάβαση από το ένα πλάνο στο άλλο κάποιες φορές κατεβάζουμε και το Opacity.

Για να γίνει λίγο πιο ενδιαφέρον το βίντεο μας χρησιμοποιούμε και το εφέ Rotation(περιστροφή) που βρίσκεται στο video effects/motion/rotation,δημιουργώντας keyframes στην αρχή, στην μέση και στο τέλος και αλλάζοντας τις τιμές ώστε να έχουμε μία πλήρη περιστροφή.

Η εναλλαγή της μουσικής από το πολύ γρήγορο σε πολύ αργό θέλαμε να συμβαδίζει με το βίντεο μας για να το πετύχουμε ακριβώς, έπρεπε να κόψουμε το συγκεκριμένο κλιπ σε πολλά μικρότερα κομμάτια και να παίζουμε με το Speed/Duration.

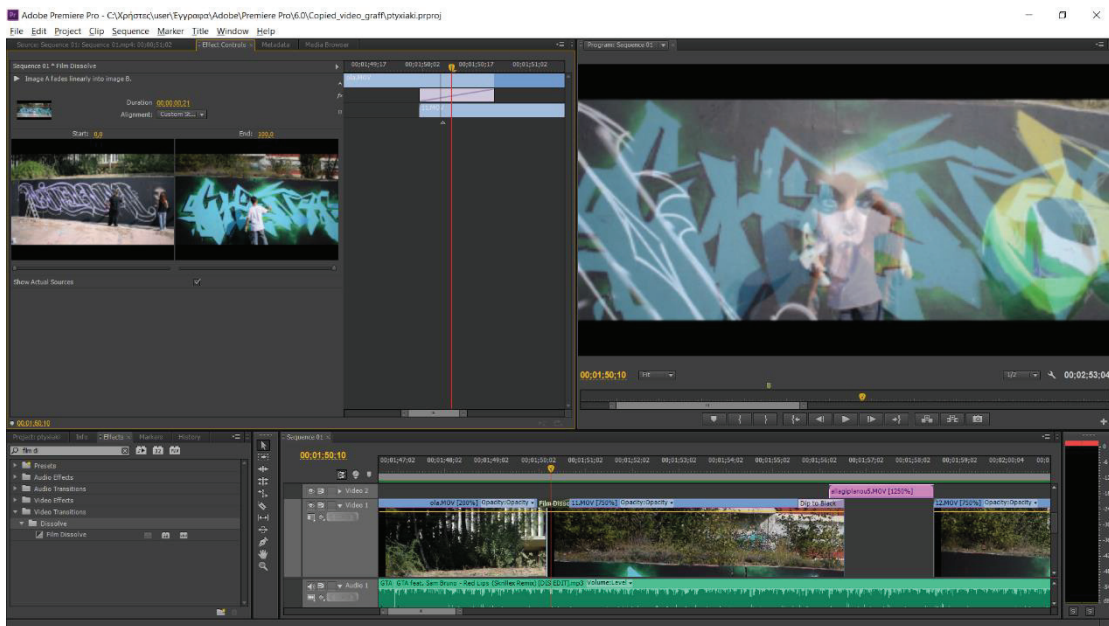
Ακόμα ένα εφέ που χρησιμοποιήσαμε είναι το Ghosting που βρίσκεται στα Video Effects/ Blur & Sharpen, ένα απλό και εύκολο εφέ που χρησιμοποιείται και σε πολλά video clips.

Το συγκεκριμένο εφέ δημιουργεί αντίγραφα από τα στοιχεία του βίντεο μετατοπίζοντας τα σε διάφορες θέσεις, έτσι τα στοιχεία αυτά να φαίνονται ξεθωριασμένα και διαφανές σαν φαντάσματα.

Εικόνα 89. Η λειτουργία του εφέ Ghosting στο Adobe Premiere

Το Film Dissolve είναι ένα ακόμα εφέ που χρησιμοποιήθηκε για την ομαλή μεταβίβαση από το ένα πλάνο στο άλλο και το βρίσκουμε στα Video Transitions/Dissolve/Film Dissolve, ορίζοντας εμείς πόσο διάρκεια θέλουμε να έχει το εφέ. Το εφέ χρησιμοποιείται ανάμεσα σε δύο βίντεο αναμειγνύοντας το τέλος ενός κλιπ με την αρχή του άλλου και αντίστοιχα, έτσι έχουμε ένα οπτικό αποτέλεσμα των δύο κλιπ μαζί.

Εικόνα 90. Η λειτουργία του εφέ dip to black στο Adobe Premiere

Το Dip to Black είναι επίσης ένα βασικό εφέ μετάβασης από ένα κλιπ σε ένα άλλο που βρίσκεται Video Transitions/Dissolve/Dip to Black , το συγκεκριμένο εφέ μαυρίζει σταδιακά την εικόνα για να μπορούμε να έχουμε μια ομαλή μετάβαση στο επόμενο κλιπ.

Οι τελευταίες επεξεργασίες έγιναν στην εισαγωγή των τελικών φωτογραφιών όλων των graffiti με κάποια επεργασία στο position(θέση) και στο scale(κλίμακα) για να φαίνεται μια συνέχεια σαν βίντεο.

Επίσης στον ήχο κάναμε κοψίματα και αλλαγές σημείων για να ταιριάζει στο κλείσιμο της παραγωγής που έχουμε δημιουργήσει καθώς και ενσωμάτωση τίτλων τέλους.

Η τελευταία ενέργεια που έγινε στο βίντεο μας είναι το export για να έχουμε το τελικό αποτέλεσμα.

Η μορφή αρχείου που επιλέξαμε είναι το H.264, είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς και αποτελεσματικούς κωδικοποιητές που χρησιμοποιούνται.

Αυτά τα αρχεία προσφέρουν καλή ποιότητα σε λογικό μέγεθος, τα οποία τα καθιστούν ιδανικά για μεταφόρτωση στο διαδίκτυο, καθώς και κοινή χρήση μεταξύ πελατών και συνεργατών.

Θα επιλέξουμε μια προεπιλογή που ταιριάζει με την ακολουθία και την επιθυμητή παραγωγή.

Η ακολουθία μας είναι 1080p με ρυθμό καρτέ 29,97, έτσι θα επιλέξουμε την προεπιλογή YouTube HD 1080p 29.97, σε περίπτωση που το βίντεο μας χρησιμοποιηθεί στο συγκεκριμένο κανάλι.

5.1.4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ & ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ TIMELAPSE

Συγχρόνως με την καταγραφή του βίντεο αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε και ένα timelapse, όπου είναι η τεχνική ανάμεσα στη φωτογραφία και το video με σκοπό να παρουσιάσουμε την δημιουργία ενός graffiti με μια διαφορετική τεχνική.

Η τεχνική του timelapse καταγράφει ένα γεγονός με διαδοχική λήψη φωτογραφιών σε τακτά μεσοδιαστήματα, τα οποία ορίζουμε εμείς, και τα μετατρέπει σε video με 25 καρτέ το δευτερόλεπτο σε μεγάλη ταχύτητα σε σχέση με τον πραγματικό χρόνο.

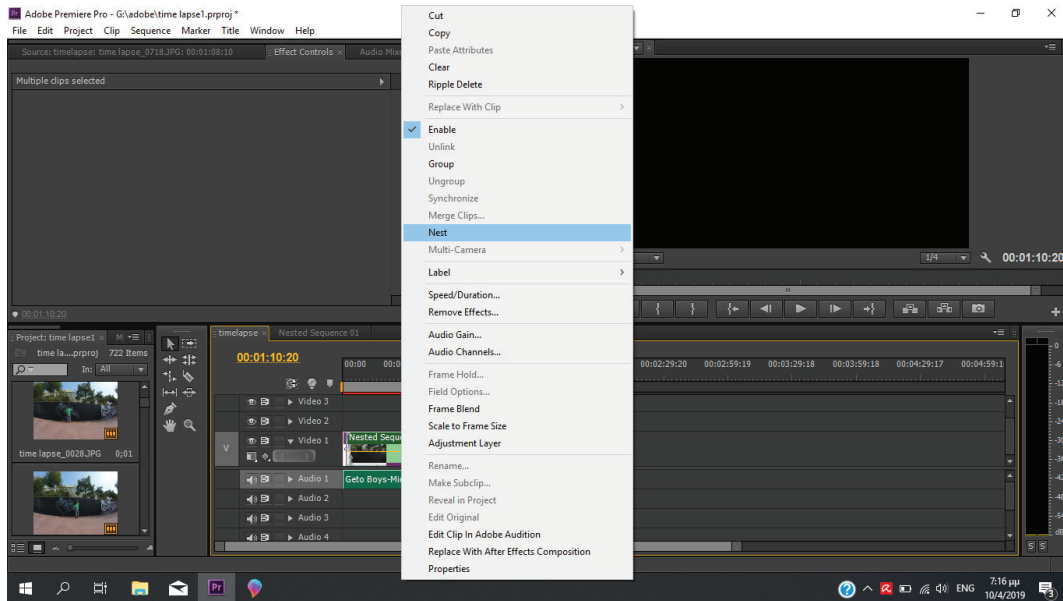
Χρησιμοποιήθηκε μια τρίτη κάμερα η Action Cam GoPro Hero+ στερεωμένη σε τρίποδο με υπερευρυγώνιο φακό.

Ο υπερευρυγώνιος φωτογραφικός φακός έχει εστιακή απόσταση 35mm που σημαίνει, ότι μας δίνει μικρότερη εικόνα από αυτή που βλέπουμε με μεγαλύτερη γωνία λήψης. Έτσι μας βοηθάει στην συγκεκριμένη περίπτωση που επιθυμούμε να καταγράψουμε όλο το μήκος του graffiti σε κοντινό κάδρο.

Το διάφραγμα του φακού το βάθος, δηλαδή του πεδίου είναι f/2.8, αυτό σημαίνει μεγαλύτερο άνοιγμα άρα περισσότερο φως.

Το interval δηλαδή το μεσοδιάστημα από την μια φωτογραφία στην επομένη είναι 10 δευτερόλεπτα, καθώς μιλάμε για μεγάλη διάρκεια καταγραφής.

Για να μπορέσουμε να ρυθμίσουμε το interval από την στιγμή που δεν έχουμε ιντερβαλόμετρο χρησιμοποιούμε την εφαρμογή GoPro Quick μέσω wifi.

Εικόνα 91. Επιλογή Nest στο Premier

Μας επιτρέπει να ρυθμίσουμε τα μεσοδιαστήματα και να βλέπουμε το υλικό που έχει τραβηχτεί.

Το σύνολο των φωτογραφιών είναι 718 με 3 μιση ώρες καταγραφής.

Τώρα που έχουμε το υλικό μας το εισάγουμε στο πρόγραμμα Adobe Premiere για να δημιουργήσουμε την τελική μορφή του timelapse.

Για να το δουλέψουμε σαν σύνολο επιλέγουμε όλες τις φωτογραφίες και με δεξί κλικ επιλέγουμε το nest, διότι μας επιτρέπει να χρησιμοποιήσουμε μία ολόκληρη ως κλιπ. Επίσης είναι ένας πολύ καλός τρόπος για να εξοικονομήσετε χρόνο και να περιορίσετε την πολυπλοκότητα της επεξεργασίας βίντεο.

Ενσωματώσαμε μουσική, ένα κομμάτι που κόπηκε καταλλήλως για να συνοδεύει το βίντεο μας και προσθέσαμε τίτλους στην αρχή και στο στο τέλος.

Τέλος κάναμε export σε H.264 Youtube HD 1080p 25.

5.2 ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Για την δημιουργία φωτογραφικού λευκώματος υπάρχει πληθώρα προγραμμάτων που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε.

Εμείς ωστόσο επιλέγουμε το πρόγραμμα της σουίτας της Adobe InDesign αφενός γιατί έχουμε δουλέψει με προγράμματα της Adobe και αφετέρου επειδή το πρόγραμμα έχει πολλές δυνατότητες .

Η έκδοση του InDesign είναι η CS6.

Το Adobe InDesign έχει ακριβές και ευέλικτο λογισμικό που απευθύνεται σε επαγγελματίες εκδότες, σχεδιαστές και καλλιτέχνες, ωστόσο λόγω του περιβάλλοντος εργασίας που διαθέτει μπορεί να χρησιμοποιηθεί εύκολα και από αρχάριους.

Υπάρχει ευκολία στην τοποθέτηση video, ήχου και πολυμεσικών εφαρμογών.

Τρόπος παρόμοιος με αυτόν της τοποθέτησης εικόνας τον οποίο θα χρησιμοποιήσουμε και εμείς.

Το InDesign μας δίνει επίσης τη δυνατότητα μορφοποίησης περιεχομένου όπως εμείς επιθυμούμε.

Τα εργαλεία του προγράμματος είναι περίπλοκα και απαιτούν εξοικείωση. Αν κάποιος όμως έχει δουλέψει άλλα προγράμματα της Adobe όπως το Photoshop και το Illustrator ή γνωρίζει τα εργαλεία του InDesign και τα χρησιμοποιήσει σωστά, τότε θα έχει άψογο αισθητικό και λειτουργικό αποτέλεσμα.

Για να χρησιμοποιήσουμε το πρόγραμμα δεν χρειάζεται να έχουμε γνώσεις HTML. Όλη η επεξεργασία που πρόκειται να κάνουμε είναι εύκολο να γίνει μέσα από το InDesign χωρίς να χρειάζεται άλλο πρόγραμμα.

Ένα πράγμα που θα μας βοηθήσει με τη χρήση του InDesign είναι η ικανότητά του να επιτρέπει να δημιουργούμε πρότυπα σελίδων.

Οποιαδήποτε επεξεργασία κάνουμε σε αυτές τις κύριες σελίδες μπορεί να εφαρμοστεί συνολικά σε άλλες σελίδες της διάταξης.

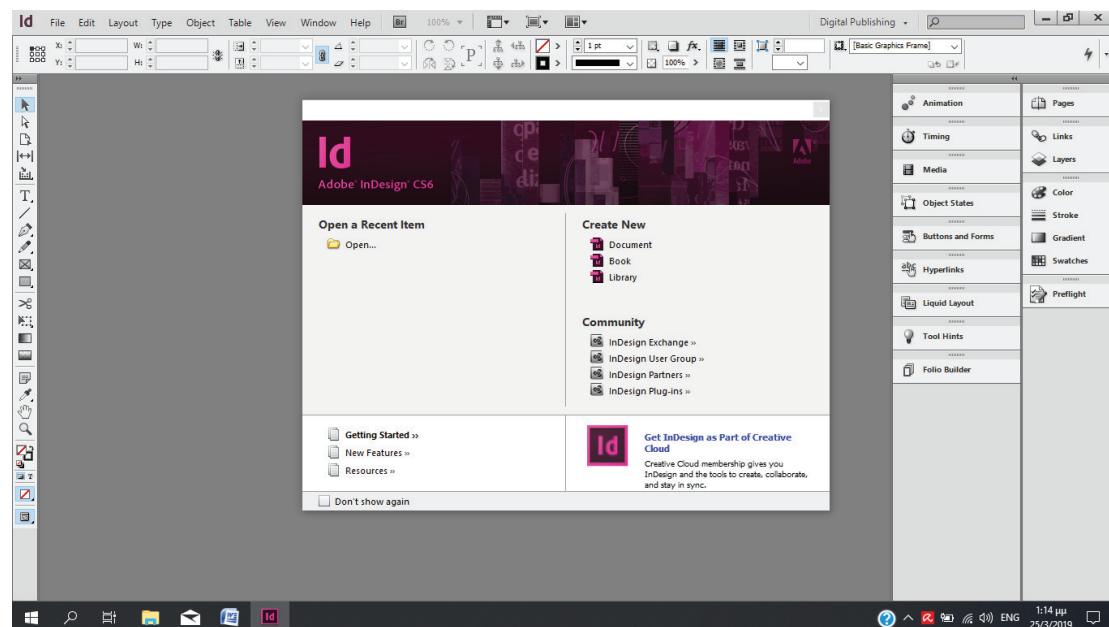
Αυτή η επιλογή βοηθά στη διασφάλιση της συνέπειας σε όλη τη δημοσίευσή.

Στην περίπτωση μας θα χρησιμοποιήσουμε πολλές εικόνες ωστόσο το πρόγραμμα δεν δίνει πολλές επιλογές επεξεργασίας και αυτό γιατί δεν είναι πρόγραμμα επεξεργασίας φωτογραφιών.

Έτσι θα χρησιμοποιήσουμε το Photoshop της Adobe για να έχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα στις φωτογραφίες που θα χρησιμοποιήσουμε.

Όμως το πρόγραμμα έχει αρκετές επιλογές επεξεργασίας στην διαμόρφωση και διάταξη των σελίδων.

5.2.1 ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ADOBE INDESIGN

Εικόνα 92. Γνωριμία με το περιβάλλον του Adobe InDesign

Στην παραπάνω εικόνα απεικονίζεται το περιβάλλον στο οποίο θα δουλέψουμε.

Στην κορυφή της σελίδας του προγράμματος υπάρχει το βασικό μενού.

Το πρώτο μενού είναι το File, το οποίο μας δίνει επιλογές σχετικά με το αρχείο που δουλεύουμε.

Επιλογές όπως να δημιουργήσουμε άλλο αρχείο, να ανοίξουμε άλλο αρχείο, να αποθηκεύσουμε το αρχείο μας.

Με την επιλογή Place, την οποία και θα χρησιμοποιήσουμε, εισάγουμε φωτογραφίες. Επόμενο μενού είναι το Edit, το οποίο μας δίνει την επιλογή αντιγραφή-επικόλλησης αλλά και επιλογές επεξεργασίας τόσο για το άλμπουμ που δημιουργούμε όσο και για τα αρχεία που θα εισάγουμε και θα χρησιμοποιήσουμε.

Το επόμενο μενού το Layout δίνει επιλογές για την επιφάνεια εργασίας.

Μπορούμε να πειράζουμε σελίδες, τις στήλες και τις γραμμές, ακόμη και να χρησιμοποιήσουμε οδηγούς με την βοήθεια των οποίων υπάρχει στοίχιση.

Από το μενού Type έχουμε τη δυνατότητα να αλλάξουμε τη γραμματοσειρά και το μέγεθος της. Αλλαγές μπορούμε να κάνουμε σε όλο το κείμενο.

Στο επόμενο μενού, το Object, έχουμε τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε εφέ φωτεινότητας και εμφάνισης, να εισάγουμε Path και να γράψουμε κείμενο ή να εισάγουμε φωτογραφία στη μορφή του Path.

Ακόμη από την επιλογή Arrange μπορούμε να μετακινήσουμε ένα αντικείμενο να του αλλάξουμε μέγεθος και να το περιστρέψουμε.

Το μενού Table έχει επιλογές οι οποίες μας ενδιαφέρουν αν χρησιμοποιούμε πίνακες. Στην περίπτωση μας δεν κάνουμε χρήση πινάκων.

Με το μενού View μπορούμε να καθορίσουμε τι θέλουμε να βλέπουμε στην επιφάνεια εργασίας μας και να δούμε κάποια προεπισκόπηση αν θέλουμε.

5.2.2 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΛΜΠΟΥΜ

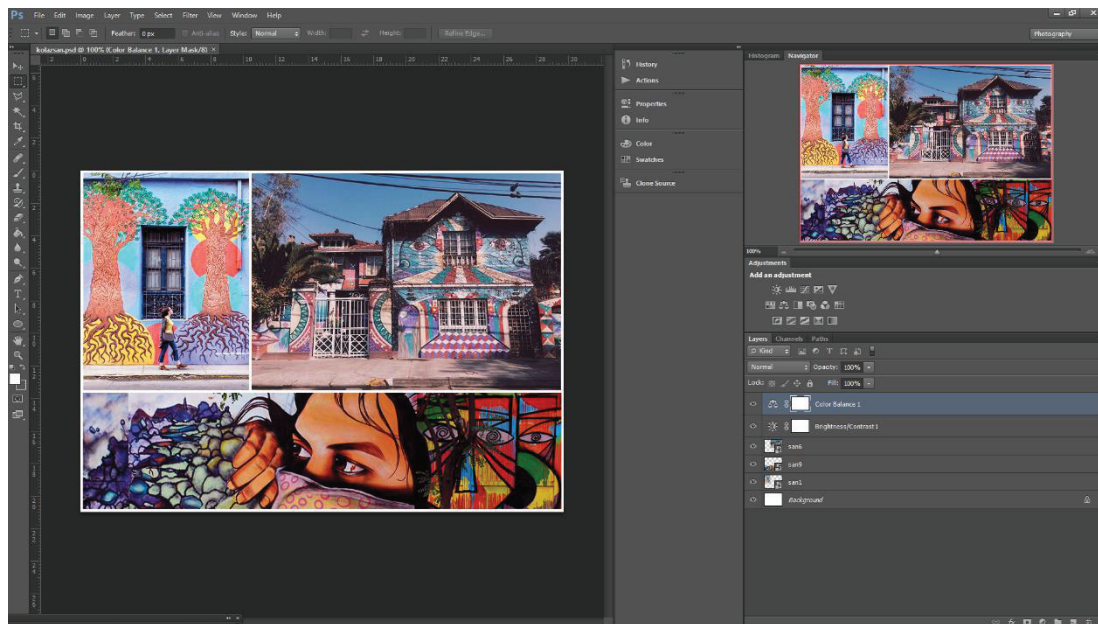
Καθώς το θέμα μας είναι το graffiti το οποίο είναι μία μορφή τέχνης που έχει σκοπό να δώσει χρώμα στην πόλη και όχι μόνο, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε ένα πολύχρωμο φωτογραφικό άλμπουμ με κάποιες πόλεις από όλο τον κόσμο που το έχουν ενσωματώσει και το έχουν αναδείξει.

Άρα η θεματολογία του άλμπουμ μας είναι το graffiti ανά πόλη μέσα από φωτογραφικό κολλάζ και πληροφορίες για τα σημεία που υπάρχουν τα graffiti στην εκάστοτε πόλη.

Το άλμπουμ μας περιλαμβάνει είκοσι έξι σελίδες που αποτελούνται από το εξώφυλλο, το οπισθόφυλλο και άλλες 24 σελίδες που παρουσιάζουν τα graffiti σε κάποιες πόλεις.

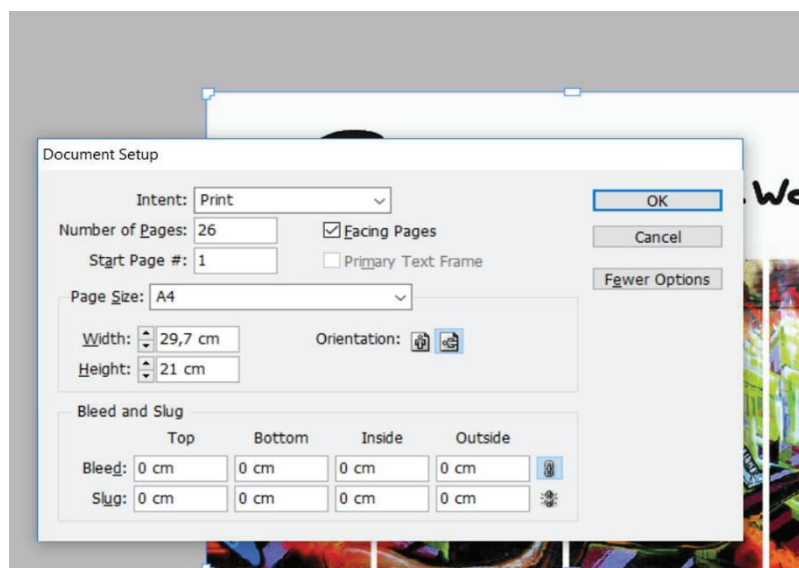
Το βασικό φόντο είναι σε λευκό χρώμα για να μπορούν να αναδειχθούν τα χρώματα των φωτογραφιών, όπως και το διαφορετικό χρώμα που έχει επιλεχθεί για κάθε πόλη καλύτερα.

Όλη η επεξεργασία των φωτογραφιών μας έγινε στο Photoshop πριν περαστεί στο InDesign, καθώς είναι ένα πρόγραμμα που ενδείκνυται για την επεξεργασία εικόνας. Έτσι περάσαμε πρώτα τις φωτογραφίες μας στο Photoshop για να επεξεργαστούμε τα χρώματα τους, να παίζουμε με την φωτεινότητα και την αντίθεση και να δημιουργήσουμε με κοψίματα με το εργαλείο crop το φωτογραφικό κολλάζ.

Εικόνα 93. Λειτουργία του εργαλείου crop στο Adobe Photoshop

Καθώς προχωρήσαμε στο InDesign το πρώτο βήμα είναι να δημιουργήσουμε ένα νέο document, όπου εκεί πρέπει να επιλέξουμε τις βασικές του ρυθμίσεις. Επιλέξαμε document και όχι book λόγω των αριθμών των σελίδων και την δημιουργία μόνο ενός document. Επιλέξαμε το μέγεθος του να είναι A4 σε οριζόντιο προσανατολισμό, αντικριστά οι σελίδες η μία από την άλλη και η χρήση του φωτογραφικού άλμπουμ μας θα είναι για εκτύπωση, όπως βλέπουμε και στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 94. Βασικές ρυθμίσεις για την δημιουργία αρχείου

Έπειτα προχωρήσαμε στο εξώφυλλο και στο οπισθόφυλλο, όπου επιλέξαμε να έχουν την ίδια φωτογραφία, έτσι πήραμε μία φωτογραφία που την κόψαμε σε τέσσερα κομμάτια .

Στο εξώφυλλο προσθέσαμε τον τίτλο του φωτογραφικού μας άλμπουμ και στο οπισθόφυλλο μια αναφορά στα λόγια του καλλιτέχνη Banksy για το graffiti.

Η γραμματοσειρά που έχουμε χρησιμοποιήσει και στα δύο είναι η ίδια η Aka-AcidGR-Sausages μια γραμματοσειρά που παραπέμπει σε μια πιο καλλιτεχνική μορφή.

Εν συνεχεία οι υπόλοιπες σελίδες του φωτογραφικού μας άλμπουμ έχουν μια συγκεκριμένη λογική, με την πρώτη σελίδα να δίνει πληροφορίες για τα graffiti στην συγκεκριμένη πόλη και τη δεύτερη να αποτελείται από ένα κολλάζ φωτογραφιών που υπάρχουν στην συγκεκριμένη πόλη.

Με μια βασική στοίχιση γραμματοσειρά και μια βασική δομή , παίξαμε με τα χρώματα και την δυναμική των φωτογραφιών.

Εικόνα 95. Η δομή του φωτογραφικού άλμπουμ

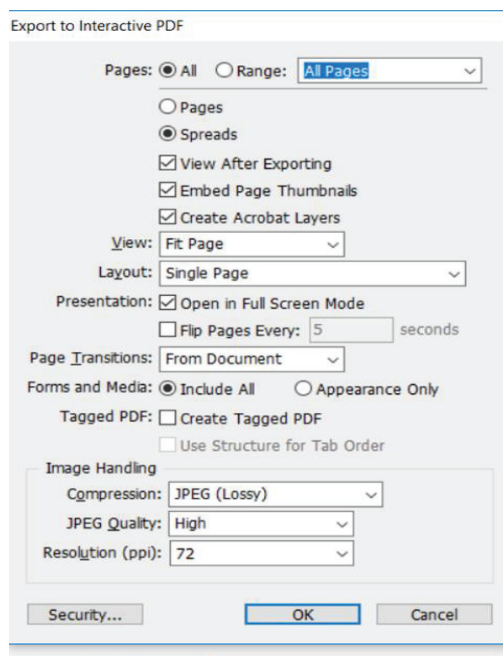
Χρησιμοποιήσαμε το InDesign για το βασικό στήσιμο του φωτογραφικού άλμπουμ στην πιο απλοϊκή του μορφή.

Μπορούμε να κατανοήσουμε ότι τα χρώματα δίνουν δυναμική σε όλο το φωτογραφικό άλμπουμ, δημιουργούν μια ζωντάνια και συγγέονται με την πολυχρωμία των graffiti.

Αποπνέουν μια αίσθηση χαράς και βοηθούν στην αφύπνιση του αναγνώστη, όπως και το graffiti στους γκρίζους δρόμους των πόλεων.

Η επόμενη φάση λοιπόν είναι να το μετατρέψουμε σε μορφή Pdf, πηγαίνοντας στο file/export μας ανοίγει ένα παράθυρο, μπορούμε να επιλέξουμε δυο μορφές pdf η μία είναι το Adobe PDF (Interactive) και η άλλη είναι το Adobe PDF(Print).

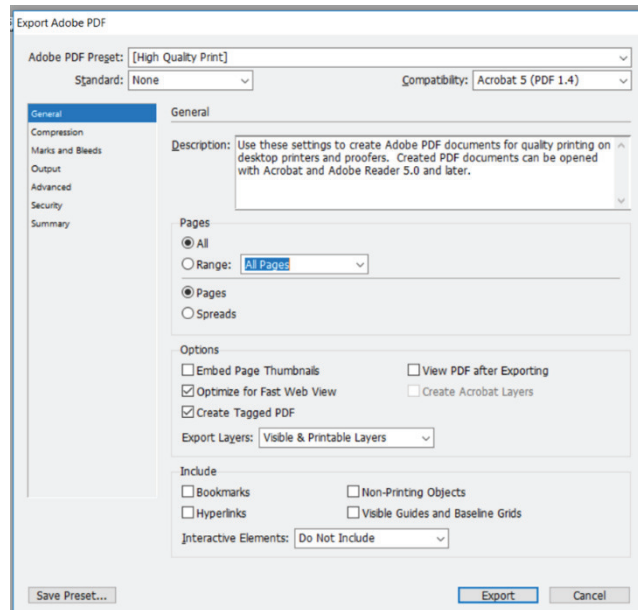
Εάν θελήσουμε να το ανεβάσουμε σε κάποια διαδικτυακή πλατφόρμα επιλέγουμε το export to Interactive PDF και μας ανοίγει το παρακάτω παράθυρο.

Εικόνα 96. Η εξαγωγή του αρχείου σε interactive PDF

Μας δίνει κάποιες επιλογές για τη μορφή που θέλουμε να έχει στο διαδίκτυο, όπως αν θα επιλέξουμε pages ή spreads δηλαδή το εύρος σελίδων. Ο τρόπος που θα βλέπει ο αναγνώστης τις σελίδες στο διαδίκτυο, εάν έχουμε δημιουργήσει ένα έγγραφο που αποτελείται από απλό περιθώριο, ίσως να θελήσουμε να διασφαλίσουμε ότι ο θεατής τα βλέπει ως spreads αντί για ξεχωριστές σελίδες. Κάτω από τις επιλογές προβολής, μπορούμε να ορίσετε τον τρόπο με τον οποίο κλιμακώνονται οι σελίδες του PDF στην οθόνη. Υπάρχει η προεπιλογή για αυτόματη ρύθμιση μεγέθους ή η προσαρμογή σελίδας για να βεβαιωθούμε ότι η σελίδα ταιριάζει στο μέγεθος της οθόνης. Μας δίνει την δυνατότητα επιλογής συμπίεσης, ποιότητας, ανάλυσης και παρουσίασης που βρίσκονται στο image handling. Επίσης μας παρέχει και την επιλογή της ασφάλειας με την εισαγωγή ενός κωδικού που έχει την δυνατότητα να περιορίσει την επεξεργασία και την εκτύπωση που βρίσκεται κάτω αριστερά στο security. Με τις παραπάνω ρυθμίσεις μετατρέπουμε το αρχείο μας σε μορφή pdf και έχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Στην δική μας περίπτωση επιλέγουμε το Adobe PDF(Print), διότι το φωτογραφικό μας άλμπουμ προορίζεται για έντυπη μορφή. Έτσι μας ανοίγει το παρακάτω παράθυρο.

Εικόνα 97. Export to PDF print

Όπως παρατηρούμε η πρώτη επιλογή είναι το Adobe PDF Preset που επιλέγουμε την υψηλή ποιότητα.

Αριστερά του παραθύρου μας υπάρχουν κατηγορίες ρυθμίσεων που μπορούμε να επεξεργαστούμε.

Στο general έχουμε τις γενικές ρυθμίσεις, όπως αν θα κάνουμε export το αρχείο μας σε σελίδες ξεχωριστές(pages) ή σε εύρος σελίδων(spreads), καθώς και διάφορες άλλες ρυθμίσεις που στην περίπτωση μας δεν τις αλλάξαμε.

Επιλέξαμε το pages για να μπορούμε να το τυπώσουμε σε ξεχωριστές σελίδες, ώστε να μην χάσουμε καμία πληροφορία στην εκτύπωση, όταν θα γίνει βιβλίο.

Στην συνέχεια έχουμε το compression(συμπίεση) που αφήσαμε τις προεπιλογές, έχουμε τα marks and bleeds που έχει να κάνει με τα περιθώρια και τα κενά που έχουμε δημιουργήσει, στην δική μας περίπτωση έχουμε χρησιμοποιήσει όλη την επιφάνεια.

Έχουμε επίσης το output και το security που έχουμε κρατήσει τις προεπιλογές και τέλος το summary που μπορούμε να δούμε όλες τις ρυθμίσεις που έχουμε επεξεργαστεί.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της πτυχιακής μας εργασίας είναι να παρουσιάσει και να αναδείξει το graffiti ως μια μορφή τέχνης.

Μέσα από την ιστορική αναδρομή που πραγματοποιήθηκε παρατηρήσαμε, ότι το graffiti έχει μια βαθιά σύνδεση με τις τοιχογραφίες και τις σπηλαιογραφίες.

Στις δεκαετίες του 1960-70 παρατηρήσαμε την γέννηση του με τη σημερινή του μορφή και στις επόμενες δεκαετίες την πυρετώδη εξέλιξη.

Παρατηρήσαμε την άμεση σύνδεση του με την hip hop κουλτούρα, την εργατική τάξη αλλά και την παραβατικότητα.

Η επόμενη φάση το post-graffiti παρατηρούμε ότι το graffiti έχει ταξιδέψει από την Νέα Υόρκη και την Φιλαδέλφεια σε ολόκληρο τον κόσμο.

Το στυλ εξελίσσεται και δημιουργούνται αριστουργήματα, η καλλιτεχνική κοινότητα αρχίζει να αναγνωρίζει το graffiti και βλέπουμε τις πρώτες εκθέσεις graffiti.

Έτσι ερχόμαστε στο σήμερα και στην τρομερή εξέλιξη του graffiti, καινούργιες τεχνολογίες, φεστιβάλ, εκθέσεις και μια γενική ραγδαία ανάπτυξη.

Η τέχνη είναι υποκειμενική όμως και υπάρχουν πολλές απόψεις.

Μία μεγάλη μερίδα ανθρώπων το graffiti το θεωρεί τέχνη, το ακολουθεί και αποτελεί μέρος του ,από την άλλη μεριά υπάρχει και η άποψη πως είναι είδος βανδαλισμού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μέσα από την ιστορική αναδρομή και την παρουσίαση του graffiti, μέσω του βίντεο και του φωτογραφικού άλμπουμ που δημιουργήσαμε, καλύψαμε απόλυτα το θέμα. Η ιστορική αναδρομή μπορεί να προσφέρει πληροφορίες για το graffiti από την γέννηση έως το σήμερα.

Το φωτογραφικό άλμπουμ παρουσιάζει τις πόλεις από όλο το κόσμο που είναι άμεσα συνδεδεμένες με το graffiti.

Βλέπουμε τα καλύτερα κομμάτια καθώς και τα σημεία των πόλεων που μπορείς να επισκεφθείς για να τα συναντήσεις.

Τέλος, βιντεοσκοπήσαμε ένα graffiti από την αρχή, το μοντάραμε και δημιουργήσαμε μια παραγωγή που παρουσιάζει την τέχνη του graffiti.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τρόπος συγγραφής βιβλιογραφίας με το σύστημα HARVARD

Ελληνική βιβλιογραφία

Ιωσηφίδης Κ. (1997) Το graffiti στην Ελλάδα το χρώμα της πόλης. Αθήνα : Οξύ

Ιωσηφίδης Κ. (2007) ...Στο δρόμο. Αθήνα: Μεταίχμιο

ΚΕΤ. (2014) Planet Banksy. Αθήνα: Μεταίχμιο

Λαζαρίδης Σ. (2009) Outsiders, Η τέχνη του δρόμου. Αθήνα :Μεταίχμιο

Ιωσηφίδης Κ. (2009) ΓΚΡΑΦ, Greek Graffiti Scene. Αθήνα: Μεταίχμιο

Στεφανίδης Μ., Μουτσόπουλος Θ. (2017) Η Τέχνη στους δρόμους του κόσμου. Αθήνα: Μεταίχμιο

Τέχνασμα. (2010). Γέννηση και αφομοίωση του γκράφιτι στη Ν. Υόρκη» του Jeff Chang + ... η ελληνική περίπτωση. Αθήνα :Γραμμή 500.

Τσαμαντάκης, Χ. (2016) Η ιστορία του graffiti στην Ελλάδα. 1984-19:94 1ος τόμος. Αθήνα: Futura

Τσαμαντάκης, Χ. (2016) Η ιστορία του graffiti στην Ελλάδα 1995 2ος τόμος. Αθήνα: Futura

Αβραμίδης Κ., (2009) Η graffiti υποκουλτούρα: η σημασία του χώρου στο δρόμο προς τη φήμη, Μεταπτυχιακή Διατριβή. Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Σχεδιασμός - Χώρος – Πολιτισμός, Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Ευφροσύνη Ρούσσου(2014). Η κουλτούρα του graffiti, οι χωρικές και κοινωνικές προεκτάσεις της. Μεταπτυχιακή εργασία. Ξάνθη: Δημοκρίτειο πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα αρχιτεκτόνων μηχανικών

Μάϊνα Α.,([2006): Το γκράφιτι ως ενεργό στοιχείο του αστικού τοπίου - Αντισυμβατική και αυθόρμητη έκφραση ή υποκουλτούρα και βανδαλισμός, Μεταπτυχιακή εργασία. Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΔΠΜΣ: Πολεοδομία – Χωροταξία, Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Μαρίνα Πετρίδου (2015) Urban Culture/ Το ελληνικό oldschool graffiti έχει το δικό του φεστιβάλ. Αθήνα: Lifo

https://www.lifo.gr/articles/urban-art_articles/81532 . Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019

Ξένη & μεταφρασμένη βιβλιογραφία

Banksy. (2014) Ραδιενεργά γκράφιτι Αθήνα :Μεταίχμιο

Ganz N. (2004) Graffiti World: Street Art from Five Continents. London: Thames Hudson Ltd

Ronald Wrest (2012). Graffiti as vandalism: An analysis of the intentions, influence and growth of graffiti. Master of Arts in Art, College of Arts and Humanities, California State University: Fresno

Stephen Powers (1999). The Art of Getting Over: Graffiti at the Millennium. United States of America: St. Martin's Press

Artsper. Jef Aérosol, Biography. France: Online art gallery.
<https://www.artsper.com/en/contemporary-artists/france/144/jef-aerosol> . Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019

Culture Trip. Exploring Berlin's East Side Gallery.
<https://theculturetrip.com/europe/germany/articles/exploring-berlins-east-side-gallery/> . Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019

Kevin. The Best Graffiti Artists. Los Angeles. Ranker
<https://www.ranker.com/list/famous-graffiti-artists/kevin>. Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019

New York Times(1971). Taki 183'. United States of America: New York Times.
<https://www.nytimes.com/1971/07/21/archives/taki-183-spawns-pen-pals.html>
Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019

Widewalls. Biography of famous artists. Worldwide Online art gallery.
<https://www.widewalls.ch/> . Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019

Wikipedia (2019). Glossary of Graffiti.
https://en.wikipedia.org/wiki/Glossary_of_graffiti . Τελευταία Επίσκεψη 3/4/2019